Всеукраїнська загальнополітична і літературно-художня газета

КРИМСЬКА СВІТЛИЦЯ

http://svitlytsia.crimea.ua

№ 18 (1799) Середа, 30 квітня 2014 р. Видається з 31 грудня 1992 р. Ціна договірна

РУШНИК ЄДНАННЯ

ТАРАСОВЕ СЛОВО НА КРИМСЬКОМУ РУШНИКУ

Рушник-рекордсмен завдовжки 7 метрів і завширшки 70 сантиметрів вишили в Криму до 200-річчя з дня народження Тараса Шевченка. Його презентація відбулася 25 квітня в Кримському етнографічному музеї. Цей день, в який народилася відома кримська вишивальниця, Герой України Віра Роїк, обраний не випадково, адже основний узор рушника вишито за її малюнками.

Біля довгого білого полотна, як символ дороги, з візерунками червоного кольору життя та любові, зібралися мистецтвознавці, етнографи, представники громадськості. Дивляться, оцінюють і захоплено промовляють: «Масштабно, оригінально, витончено, елегантно!». З відчуттям радості та задоволення від виконаної роботи позують для фоторепортерів вишивальниці, дають інтерв'ю журналістам.

А в грудні 2013 року, коли вони перший раз зібралися для обговорення проекту Шевченківського рушника, ніхто не знав, що із цього вийде. Була ідея, малюнки Віри Роїк, які в її архівах підібрав Вадим Роїк, і поезії Шевченка, які знає кожен українець з дитинства. А щоб рушник став об'єднуючим фактором для всіх народів, що проживають у Криму, було вирішено перекласти чотиривірш з Кобзаревого «Заповіту» мовами 43 найчисленніших національних груп:

І мене в сім'ї великій,
В сім'ї вольній, новій,
Не забудьте пом'янути
Незлим тихим словом.

У Спілці дизайнерів Криму спільно із співробітниками етнографічного музею розробили макет, і в січні 2014 року першою до роботи приступила Євгенія Жукова з Джанкоя. Вона вишила основний малюнок, центральну частину рушника. 15 лютого в реалізацію проекту включилася творча група з десяти вишивальниць, в яку ввійшли учениці Віри Роїк і представниці національно-культурних товариств: Світлана Лавренюк, Валентина Зіненко, Людмила Попова, Галина Дмитрієва, Тетяна Сербаєва, Марія Сербаєва, Анастасія Гайворонська, Тамара Якимова, Жанна Моралікова і Любов Грицишина — мешканки Сімферополя і Сімферопольського району. 14 квітня майстрині вишили останній стібок на рушнику.

(Продовження на 8-й стор.)

У 950 МІЛЬЯРДІВ ГРИВЕНЬ

ОЦІНИЛА УКРАЇНА ЗБИТКИ ВІД ОКУПАЦІЇ КРИМУ

Україна оцінює збитки від окупації Криму без урахування упущеної вигоди в 950 млрд. грн. Як передає кореспондент УНІАН, про це заявив міністр юстиції України Павло Петренко в ході брифінгу в Кабінеті Міністрів.

«Мін'юст систематизував інформацію від наших міністерств і відомств про ті збитки, яких було завдано окупацією Криму. Сума становить 950 млрд. грн., — сказав П. Петренко. – Ці збитки не включають упущеної вигоди, яка буде обрахована додатково. Вони не враховують вартості корисних копалин».

За словами П. Петренка, у зв'язку з ухваленням і набуттям чинності закону про окуповані території, Україна одержала додаткові механізми щодо захисту інтересів країни в спорі з окупаційними силами, зокрема, притягнення до відповідальності за військові злочини і злочини проти цілісності України іноземних громадян, включаючи високопосадовців. «Крім того, встановлюються механізми компенсації втрат через процедуру арешту і конфіскацію майна», — додав П. Петренко.

За його словами, Рада національної безпеки і оборони вже доручила правоохоронним органам, насамперед Генпрокуратурі, відпрацювати механізми притягнення до відповідальності, порушити кримінальні справи і притягнути співучасників, причетних до злочинів, «включаючи посадовців РФ, які приймали рішення про введення військ». «Україна не визнає окупації, Крим є невід'ємною частиною України», — заявив П. Петренко.

Довідка УНІАН. 16 березня за військової і політичної підтримки Російської Федерації у Криму відбувся неконституційний і не визнаний світом референдум про самовизначення Криму. За даними самопроголошеної кримської влади, 96,77% тих, хто взяв участь у голосуванні, висловилися за приєднання Криму до Росії.

17 березня нелегітимний парламент Криму проголосив регіон незалежною суверенною державою — Республікою Крим – і звернувся до Росії з пропозицією про прийняття Республіки Крим до складу РФ як нового суб'єкта зі статусом республіки.

18 березня у Кремлі було підписано так званий «договір» про прийняття до складу РФ Криму і Севастополя.

Після анексії Криму наприкінці березня 2014 року самопроголошена влада оголосила про націоналізацію українських державних підприємств, що знаходяться на території півострова, та їхній перехід у російську власність. Юридичний статус націоналізованих підприємств залишається невизначеним, оскільки ні українська влада, ні міжнародне співтовариство не визнали відокремлення Криму.

РЕАЛІЇ КРИМСЬКОГО ЖИТТЯ:

СТРАХ, ЧЕРГИ І ПОРОЖНІ ПОЛИЦІ…

Майже двомісячна окупація Криму і підписання Угоди про приєднання Криму до Росії, яке сталося в результаті вторгнення, вже дозволяють проаналізувати якість нових реалій. Оцінити принади нового життя разом з іншими встигла і кореспондент «Укрінформу».

Головне питання — безпека життя і побоювання за близьких — сьогодні, мабуть, переважає у настроях людей. Через зростаючу поляризацію кримського суспільства, неконтрольовані дії так званої «кримської самооборони» і різних козачих формувань частина населення побоюється стати жертвою тільки тому, що має власну точку зору на перебіг подій в Криму або ж чимось іншим дратує владу та її вояків у камуфляжі.

Приміром, за недавніми діями «самооборонівців», що напали на офіс Меджлісу і людей, щоб зірвати з будівлі український прапор, спокійно спостерігали представники МВС Криму, стоячи неподалік.

Ще одну резонансну подію — жорстоке побиття 31 березня в Сімферополі підлітка тільки за те, що розмовляв по телефону кримськотатарською мовою — намагалися проігнорувати ті ж правоохоронці. Повідомлення з травмпункту, куди підлітка привезли з переломом носа та іншими травмами, в МВС навіть не хотіли реєструвати. І лише завдяки наполегливості Асіє Муждабаєвої, матері постраждалого, та кримськотатарської громадськості справа набула розголосу.

Сьогодні кримськотатарські активісти подейкують про створення власних загонів самооборони, оскільки влада не збирається відмовлятися від послуг «самооборони», яка прославилася в Криму самоуправством і провокаціями.

(Продовження на 3–й стор.)

4 820157 940020 18

КРИМСЬКА СВІТЛИЦЯ

ЗАСНОВНИКИ:
Міністерство культури і туризму України,
Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка,
трудовий колектив підприємства «Об'єднана редакція газети «Кримська світлиця»

За вагомий внесок у справу українського національного відродження, розбудову та зміцнення Української держави редакція газети "Кримська світлиця" нагороджена медаллю Всеукраїнського товариства "Просвіта" "БУДІВНИЧИЙ УКРАЇНИ"

Головний редактор
Віктор
КАЧУЛА

Газета зареєстрована Міністерством юстиції України
Реєстраційне свідоцтво КВ № 12042-913ПР від 30.11 2006 р.
Індекс: 90269

Редакція не завжди поділяє думки авторів публікацій, відповідальність за достовірність фактів несуть автори.
Рукописи не рецензуються і не повертаються. Листування з читачами - на сторінках газети.
Матеріали для друку приймаються в електронному вигляді. Редакція залишає за собою право скорочувати публікації і редагувати мову.

ТЕЛЕФОНИ:
головного редактора -
(067) 650-14-22
(050) 957-84-40

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:
95006, м. Сімферополь, вул. Гагаріна, 5, 2-й пов., к. 13 - 14
e-mail: kr_svit@meta.ua
http://svitlytsia.crimea.ua
Віддруковано в ТОВ «МЕГА-Поліграф», м. Київ, вул. Марко Вовчок, 12/14, тел. (044) 581-68-15
e-mail: office@mega-poligraf.kiev.ua
Тираж — 2000

ВИДАВЕЦЬ -
ДП «Національне газетно-журнальне видавництво»
03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1, тел./факс (044) 498-23-65
Р/р 37128003000584 в УДКСУ у м. Києві МФО 820019
код ЄДРПОУ 16482679
E-mail: vidavnictvo@gmail.com
Розповсюдження, передплата, реклама: тел. +38(044) 498-23-64; +38 (050)310-56-63

ХТО СТРІЛЯВ У КЕРНЕСА?

Харківського міського голову Геннадія Кернеса, на якого 28 квітня було скоєно замах, перевезли на лікування в Ізраїль. Про це кореспондентові УНІАН повідомив керівник Департаменту масових комунікацій та зв'язків із громадськістю Харківської міської ради Юрій Сидоренко.

За його словами, вночі до Харкова прибули ізраїльські фахівці, котрі спеціалізуються на лікуванні вогнепальних поранень. Вони оглянули Кернеса, зробили висновок, що українські медики зробили правильні кроки для стабілізації стану мера.

Сидоренко додав, що ізраїльські лікарі, оглянувши Кернеса, вирішили транспортувати його до своєї клініки. Назву клініки речник Харківської міськради відмовився назвати. Сидоренко зауважив, що стан пораненого мера не поліпшився.

Як повідомляв УНІАН, 28 квітня невідомий з вогнепальної зброї поранив Кернеса під час ранкової пробіжки. Мер отримав складне поранення грудної клітини та черевної порожнини. Його прооперували в харківській лікарні невідкладної допомоги. За словами хірурга, який оперував Кернеса, загроза для життя пацієнта ще залишається. За даними джерел, у Кернеса стріляли, ймовірно, зі снайперської гвинтівки Драгунова.

* * *

Прокуратура розробила 4 версії замаху на Кернеса. Як передає кореспондент УНІАН, про це під час брифінгу повідомив заступник прокурора Харківської області Костянтин Турков.

За його словами, розглядаються такі версії: 1) злочин, пов'язаний з професійною діяльністю мера; 2) злочин, пов'язаний із діяльністю Кернеса та його оточення в комерційній сфері; 3) версія, пов'язана з особистими неприязними стосунками мера; 4) версія, яка може походити з протистояння сепаратистським настроям у Харкові з боку Кернеса.

«Це версії, які мають основний характер. По мірі розслідування, отримання певних даних ці версії можуть конкретизуватися», — сказав прокурор.

За його словами, на цей час жодна з версій ще не відпрацьована, відпрацювання тільки розпочалося.

ПОРОШЕНКУ РАДЯТЬ ПОСИЛИТИ ОХОРОНУ

Позафракційний народний депутат, найрейтинговіший кандидат в президенти Петро Порошенко у зв'язку із замахом на мера Харкова Геннадія Кернеса повинен посилити свою охорону. Таку думку в коментарі Gordonua.com висловив екс-радник Володимира Путіна, економіст, старший науковий співробітник Інституту Катона Андрій Ілларіонов.

«Коли я почув про замах на Кернеса, то перше, про що я подумав, це те, що на місці Петра Порошенка я б радикально поліпшив систему своєї особистої безпеки. Система безпеки повинна бути на безпрецедентно високому рівні, навіть на шкоду його виборчих поїздок», — сказав Ілларіонов.

За його словами, зараз безпека Порошенка не тільки в його особистих інтересах, а в інтересах всього українського суспільства.

«Кандидат в президенти Порошенко не повинен мати ніяких випадковостей, до 25 травня як мінімум», — підкреслив економіст.

Ілларіонов нагадав, що в 1999 році В'ячеслав Чорновіл трагічно загинув за півроку до президентських виборів.

«У нього тоді був досить високий рейтинг, але трапилося нещастя. Після 15 років ситуація виглядає так, що проблему представляє не тільки сам пан Порошенко, але й те, що якщо не вдається зірвати вибори, тоді єдиний спосіб забезпечити бажаний результат — зробити так, щоб з Порошенком щось трапилося», — вважає колишній радник Путіна.

Вибори Президента України призначені на 25 травня. У них візьмуть участь 23 кандидати. Згідно з даними соцопитування, проведеного на початку квітня, позафракційний народний депутат Петро Порошенко з 32,9% лідирує в президентській гонці, у його найближчого конкурента, лідера «Батьківщини» Юлії Тимошенко — 9,5%.

КЛИЧКО — ЧЕМПІОН!

Минулої суботи у німецькому Оберхаузені завершився титульний бій, в якому український чемпіон захищав пояс WBO. Як повідомляє кореспондент УНІАН, бій завершився в п'ятому раунді.

Перший нокдаун суддя відрахував Леапаї вже на другій хвилині. Правда, австралієць швидко встав на ноги і впевнено продовжив бій. А до кінця першого раунду Кличко-молодший вже повністю контролював ситуацію.

У другому раунді Леапаї гідно тримався на тлі куди більш потужного і рослого опонента, хоча і регулярно пропускав удари. У такому ж ключі пройшли і третій-четвертий раунди.

Бій закінчився в п'ятому раунді, коли протягом хвилини Кличко двічі відправив суперника в нокдаун.

Таким чином, Володимир Кличко захистив свій титул WBO, який був розіграний у цьому бою.

* * *

Чемпіон світу у суперважкій вазі за версіями WBA, WBO, IBF і IBO Володимир Кличко

після перемоги над Алексом Леапаї підтримав жителів України, а також відзначив дії свого опонента.

«Хотів би сказати своїм уболівальникам: «Слава Україні!». Велике спасибі, що ви були зі мною. Я довго готувався до цього бою, це було непросто. Думками і душею я був в Україні. За те, що відбувається у моїй країні, переживає весь світ. Я вірю, що ми знайдемо компроміс, щоб у нас ніколи не було війни і не гинули люди. Україна залишається такою, якою вона є. І я пишаюся своїми земляками. Я пишаюся бути українцем і дякую Україні, а також своїм німецьким уболівальникам.

Звичайно, я не можу забути і про Алекса Леапаї. Він свідомо хотів здобути цей титул. Я бажаю йому всього найкращого. Алекс, ти повністю віддався бою, спасибі тобі.

Сьогодні я був у кращій формі. Коли я на рингу, я на сто відсотків концентруюся на поєдинку. Звичайно, мене підтримував мій брат, мені було приємно його бачити, адже ми не так часто бачимося останнім часом. Мені дуже приємно, коли він мене підтримує на рингу», — сказав Володимир Кличко в ефірі телеканалу «Інтер».

РОСІЯ ХОЧЕ ПЕРЕТВОРИТИ КРИМ НА «ОСОБЛИВУ ЗОНУ»?

Уряд РФ доручив Мінекономрозвитку, Міністерству у справах Криму, Мінфіну і Міністерству регіонального розвитку підготувати і внести до уряду до 25 травня законопроект про створення в анексованому Криму і Севастополі особливої економічної зони. Про це УНІАН повідомили у прес-службі російського уряду.

«Забезпечити за участі зацікавлених федеральних органів виконавчої влади, органів державної влади Республіки Крим і міста федерального значення Севастополя розробку проекту федерального закону про створення на територіях Республіки Крим і міста федерального значення Севастополя особливої економічної зони», — йдеться в дорученні.

Як повідомляв УНІАН, перед цим президент РФ Володимир Путін вніс до Держдуми законопроект про створення в анексованому Криму п'ятої гральної зони.

КРИМСЬКЕ ПРЕДСТАВНИЦТВО ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ ПРАЦЮВАТИМЕ У ХЕРСОНІ

Про це на зустрічі з переселенцями та сім'ями військовослужбовців, які прибули із Криму, сказала міністр соціальної політики Людмила Денисова, повідомили УНІАН у прес-службі Міністерства соцполітики.

«Ті громадяни, які виїжджатимуть з Автономної Республіки Крим, зможуть звернутися за допомогою до Представництва Президента України в Херсоні. Таким чином, відтепер те представництво, яке раніше розміщувалося в Криму, вже найближчим часом буде організоване на материковій частині України», — сказала Денисова.

Міністр підкреслила, що це представництво матиме розширені функції, зокрема, у сфері соціальної політики та захисту. За її словами, звернувшись туди, кримчани зможуть отримати всі необхідні консультації.

«ВБИТИ УКРАЇНУ — ЦЕ ВБИТИ МЕНЕ, РОСІЯНКУ...»

Російськомовна письменниця з Донецька, професор історії Донецького національного університету Олена Стяжкіна в Москві заявила, що російська мова не потребує захисту, а Україну вбити не можна.

Про це вона сказала на урочистій церемонії нагородження кращих російськомовних письменників — лауреатів міжнародного літературного конкурсу «Російська премія» за підсумками 2013 року, в рамках якої дев'ятьом російськомовним прозаїкам і поетам з Азербайджану, Білорусі, Казахстану, США, Узбекистану та України були вручені дипломи та призи.

«Єдина мова любові, яку я знаю, — це російська. І вона точно не потребує військового захисту. Абсолютно точно. Російська мова не потребує крові. Вона потребує критиків, видавців, письменників, вчителів, дітей. Вона потребує нас», — зазначила письменниця.

«Той, хто хоче завойовувати, схильний до божевілля, і тому здатний завоювати все, що вважає за потрібне. Завоювати, напевно, зможе, але вбити Україну на Сході і Півдні — ні. Тому що вбити Україну, — це вбити мене, росіянку, та інших, теж росіян», — сказала Олена Стяжкіна.

БОКСЕР УСИК ЗАЛИШАЄТЬСЯ ЖИТИ В КРИМУ — І З УКРАЇНСЬКИМ ПАСПОРТОМ

Боксер Олександр Усик не має наміру переїжджати з Криму, але й міняти громадянство на російське також не має наміру. Про це він заявив на прес-конференції у понеділок.

«Що стосується питань про Крим, то я не боюся їхати додому, тому що їду Додому! Я — українець, Крим — це Україна. Для мене це так. Зараз не маю наміру звідти переїжджати. Можливо, надалі це знадобиться для моєї кар'єри, але не зараз. І паспорт міняти на інший не маю наміру», — заявив боксер.

Він також зазначив, що дуже радий повернутися на батьківщину після місяця у Німеччині, де він у суботу провів бій проти Бена Нсафоа. Хоча, за словами спортсмена, у тренувальному таборі була хороша атмосфера, а в залі під час бою було багато українських прапорів.

За словами Усика, після короткого відпочинку він відновить підготовку до свого наступного, рейтингового бою, який відбудеться 31 травня в Одесі.

Нагадаємо, минулої суботи в Оберхаузені Олександр Усик нокаутував у третьому раунді німецького боксера Бена Нсафоа. Поєдинок проходив в андеркарді бою Кличко — Леапаї.

ТЕРНОПІЛЬСЬКИХ ФУТБОЛІСТІВ ПРОВЕЛИ З КРИМУ ПОСТРІЛАМИ

Тернопільську «Ниву», яка добиралася на матч першості України в Армянськ з місцевим «Титаном», кілька годин протримали на кордоні і не пустили трьох гравців, а на зворотному шляху проводили пострілами. Про це на сайті клубу розповів президент клубу Автанділ Мдінарадзе.

«Сьогоднішня ситуація з нашою командою шокуюча і неприпустима, — розповів Мдінарадзе. — Президент ПФЛ Мелетій Бальчос перед матчем запевняв нас, що жодних проблем з перетином кордону не буде. Нас мали пропустити навіть без паспортів, а тільки за відповідними списками. Однак цього не відбулося.

У гравців не тільки вимагали паспорт і ретельно обшукували, але й не пропустили в Армянськ трьох футболістів без вагомих причин. Команда прибула на стадіон за кілька хвилин до початку гри і матч довелося перенести на 15 хвилин. Про який результат гри можна говорити у таких умовах?

Так просто цього ми не залишимо і будемо подавати апеляцію до Федерації футболу України і Професійної футбольної ліги, адже були грубо порушені відразу кілька норм регламенту. Будемо домагатися скасування результату цієї гри».

На зворотному шляху команду протягом двох годин не випускали на материк. При цьому російські прикордонники поблизу автобуса з гравцями дозволили собі стрільбу з автоматів у повітря.

«Нива» бореться за вихід у Прем'єр-лігу, а поразка в Армянську (0:1) виконання завдання ставить під питання, повідомляють «Вести».

РЕАЛІЇ КРИМСЬКОГО ЖИТТЯ:
СТРАХ, ЧЕРГИ І ПОРОЖНІ ПОЛИЦІ...

(Закінчення. Поч. на 1–й стор.)

«Кому сподобається, коли людей на кожному кроці зупинятимуть, перевірятимуть документи, вміст гаманців, сумок, валіз, вказуватимуть, які прапори вивішувати, які — ні, до якого храму ходити і якою мовою розмовляти», — пояснює необхідність створення кримськотатарських загонів самооборони екс–глава Секретаріату Меджлісу Заїр Смедляєв.

За його словами, вже є пропозиції одягнути кримськотатарські загони, які нестимуть охорону громадського порядку, в блакитну, за кольором національного прапора, камуфляжну форму і прив'язувати їм такого ж кольору стрічки.

Що стосується щоденних побутових проблем жителів Криму, то вони стали настільки очевидними, що їх не можуть заперечувати навіть прихильники кримського референдуму.

Про виснажливі черги за російським паспортом тут не йдеться — життя без аусвайса, навіть на окупованій території, поки що можливе, хоча деякі роботодавці, і не тільки державні установи та підприємства, на роботу воліють брати тільки громадян РФ. А найближча дата, коли можна отримати жаданий паспорт, — аж 2 жовтня.

Проте безоглядна втеча з Криму практично всіх банків — ось що стало справжнім лихом для жителів Криму, які звикли до зарплат і кредитів на пластикових картках. Від цієї втечі втрат зазнали ті клієнти банку, хто не встиг зняти свої заощадження або зарплату. Але добре, що вони хоч залишилися живі — цієї п'ятниці в черзі в Джанкойському відділенні «Приватбанку» померла літня жінка, яка намагалася залишити заяву на повернення свого вкладу. Втім, доля тих, хто брав кредит і залишився винен банку, теж кепська — хто знає, які відсотки тепер накрутять банки за невчасно повернуті гроші, нехай навіть і не зі своєї вини. А повертати доведеться точно, передав кримчанам через журналістів глава бюджетно–економічної комісії у кримському парламенті Віталій Нахлупін.

Але, виявляється, і це ще дрібниці. Справжнім випробуванням для кримчан стали черги у відділення поштового зв'язку, де пенсіонери тепер отримують російські пенсії, а мами — допомогу по догляду за дітьми.

Соціальні виплати, які, до речі, «перерахували» простим переведенням гривні в російську валюту, пенсіонерам і мамам з дітьми в буквальному сенсі довелося брати штурмом. Приміром, у 34–му відділенні зв'язку Сімферополя, де записуються в чергу з вечора чи з самого ранку, де беруть участь в перекличках, волають до начальника відділення, штовхаються, щоб прорватися в жадані двері пошти, звучать такі слова, яких давно не було чути, навіть у чергах періоду українського Криму.

Поштові відділення стали Меккою і для охочих оплатити комунальні послуги. Люди також нервові, зранку займають черги, тому що загроза відключення води, газу та електроенергії стала дуже реальною. Колега з кримського телебачення Арзи Селімова на своїй сторінці у Фейсбуці повідомила: «Сьогодні у черзі на оплату комунальних в поштовому відділенні я була 217–ою! Бачила багато радісних облич!». На підтвердження опубліковала фотографії.

Якщо говорити про ціни — це ще смішніше. Поки кримська влада намагається довести, а кримчани — «переварити» інформацію, що підвищення цін у Криму — це нормально, що це таким чином ми підтягуємося до російських соціальних стандартів, росіяни з сусіднього Краснодарського краю викупили в Криму всю дешеву продукцію. Алкоголь, крупи, макарони, овочі, фрукти — все активно вивезено не тільки з прикордонної Керчі та сімферопольського оптового ринку «Привоз», а й з внутрішніх оптових ринків у регіонах Криму.

Завтрашній день принесе кримчанам нові реалії, спостерігаючи за якими, починаєш думати, що це не Крим приєднали до Росії, а навпаки — Росію до Криму...

Гульнара КУРТАЛІЄВА

Ельзара Баталова

ПРОШУ СЛОВА!

ХАЙТАРМА
В «БАНДЕРІВСЬКОМУ» СЕРЦІ

З певного часу я відчуваю «фантомні» болі. Якщо точніше, то з моменту проведення кримського псевдореферендуму і заяви Росії про включення півострова до складу федерації. Зрозумів, що віднині мені дуже бракуватиме... кримськотатарської культури. Звичайно, засмучує і намір багатьох українців та демократично мислячих росіян виїхати на материкову Україну. Але у слов'ян хоч вибір є. А ось що буде з кримськими татарами? Їм і раніше було не дуже комфортно в Криму (Україна надто запобігала перед російськомовним населенням і часом боялася захищати представників корінного народу), а тепер, схоже, стане набагато гірше. Вони вже це відчувають — недаремно ж стільки біженців.

Ловлю себе на думці: за чверть століття я встиг звикнути до кримськотатарської культури! І до одягу, і до національної кухні, і до божественних звуків хайтарми. Хайтарма — це і танець, і мелодія — у кожній місцевості є певні відмінності у звучанні, але немає невдалих варіантів. Кожен по–своєму прекрасний. А ще всі ми звикли до постійної присутності кримських татар в українському політикумі. Вона не дратувала, скоріше, навпаки. Елементи високої цивілізованості впадали у вічі багатьом. Особливо на тлі специфічних «стандартів», які демонструвалися проросійськими шовіністичними силами. Невже це все у минулому? У тому, що між нами пролягла путінська залізна завіса, програли і ми, і вони. Я звик до Криму. Мені його бракуватиме. Вже бракує.

Колись у поїзді сусідка по купе розповіла про те, як під час кримського весілля стояла на одній з бахчисарайських вулиць і насолоджувалася кримськотатарськими мелодіями. Шкодувала, що ніхто її так і не запросив до будинку. Ця пасажирка, уродженка Києва, відразу стала мені близькою і рідною. А знаєте чому? Бо і я пережив подібну історію в 1990 році — десь на околиці Сімферополя. Мабуть, тоді відбулося моє перше знайомство з хайтармою. Також під час кримськотатарського весілля і також без надії бути запрошеним. Отже, не самотній я у своїй протатарськості.

Ніби не так давно разом з іншими львів'янами насолоджувався переглядом кінострічки «Хайтарма», автором якої є молодий актор і режисер Ахтем Сейтаблаєв. Стрічка на рівні «Нескореного» або «Білого птаха з чорною ознакою». Тільки динамічніша. Я сподівався, що незабаром побачу нові роботи Ахтема. Та чи з'являться вони?

Нещодавно у «Високому замку» прочитав інтерв'ю з молодою співачкою Ельзарою Баталовою: «Крим для мене завжди пахнув Україною, ніколи — Росією». Я теж волів би бачити Крим не російською військовою базою, а осердям кримськотатарської культури. Як бачимо, і з одного, і з другого боку утворилася певна «критична маса» друзів, приятелів, однодумців, які не хочуть, щоб кордон ділив нас по Перекопу. Приємно, що ми, львів'яни, з точки зору кримських татар — нормальні люди, а не якісь там жорстокі і підступні «бЕндеровцы». І у моєму «бандерівському» серці завжди знайдеться місце для кримськотатарської культури. І хайтарма, і поезія Ліни Костенко в ньому мирно уживаються, не конфліктують.

Сергій ЛАЩЕНКО

м. Львів

УКРАЇНА — НЕ РОСІЯ!

СЕВАСТОПОЛЬ НЕ ХОЧЕ МИРИТИСЯ З ТИМ, ЩО «УКРАЇНСЬКА ВОЛЬНИЦЯ» ЗАКІНЧИЛАСЯ

Організатори антикорупційного мітингу в центрі Севастополя дуже вільно розмовляли з представником московської поліції, відрядженим у «місто російської слави». Вони навідріз відмовилися згортати свою акцію протесту, і відмовлялися миритися з тим, що «українська вольниця» для них закінчилася. Про це передає кореспондент «Укрінформу».

«Тут Севастополь, а не Москва, це різні міста. У нас перехідний період і до кінця року ще діє українське законодавство», — заявили учасники акції.

«До побачення, руки в ноги і вперед», «Їдьте в Москву і там забороняйте!», «За що боролися, вже сумніваємося», — такі репліки кидали організатори мітингу на адресу уповноваженого ВВС по району Марії–нський парк м. Москва майора Кириченка.

У свою чергу, столичний поліцейський намагався пояснити севастопольцям, що вони «чинять непокору законним органам влади», «здійснюють адміністративне правопорушення» і «ображають представника влади».

Попри те, що заява про майбутній мітинг була своєчасно подана в органи місцевої влади, Кириченко заявив, що мітинг в Севастополі не санкціонований, і його організатори повинні пройти в ВВС Ленінського району для з'ясування обставин справи.

Пізніше до місця конфлікту поспіли представники «Беркута», після чого обурені жителі Севастополя звинуватили правоохоронця в тому, що «викликали «Беркут» проти народу».

Правоохоронцеві так і не вдалося заборонити мітинг. Він звернувся до організатора акції — Володимира Тюніна, повідомивши, що після мітингу йому необхідно буде з'явитися в Ленінський райвідділ ВВС і дати пояснення за цим фактом, що вже отримав, до речі, великий резонанс в Інтернеті.

НУ І НУ!

У БАХЧИСАРАЇ ВСТАНОВЛЯТЬ ПАМ'ЯТНИК... «ВВІЧЛИВОМУ СОЛДАТОВІ»

У Бахчисараї ухвалено рішення встановити пам'ятник місцевого значення «Ввічливому солдатові». Про це повідомила прес–служба міської ради.

Метою встановлення пам'ятника є «бажання жителів міста увічнити пам'ять тих людей, які своїми діями забезпечили мирне й вільне волевиявлення бахчисарайців під час проведення референдуму, що проходив 16 березня 2014 року». Пам'ятник планується встановити в районі вул. Чехова. ***(kianews.com.ua)***

Пам'ятник буде схожий на «ввічливого зеленого чоловічка»?

...А У ДОНЕЦЬКУ — «НЕВВІЧЛИВОМУ?»

ДО ВБИВСТВА ДЕПУТАТА МІСЬКРАДИ ГОРЛІВКИ ПРИЧЕТНІ ОФІЦЕРИ РОСІЙСЬКОГО СПЕЦНАЗУ

Співробітники Служби безпеки України встановили причетність до вбивства депутата Горлівської міської ради Володимира Рибака групи сепаратистів, що діє у Донецькій області, та офіцерів російського спецназу Ігоря Стрєлкова і Ігоря Безлера.

Як повідомили УНІАН у прес-центрі СБУ, встановлено, що 17 квітня Безлер (позивний Бес) поставив завдання начальнику самопроголошеної міліції Горлівки «нейтралізувати» Рибака, який намагався встановити Державний прапор України на будівлі Горлівської РДА.

Водночас Безлер дав вказівку члену своєї групи, військовослужбовцю збройних сил РФ викрасти Рибака, посадити в автомобіль та вивезти в обумовлене місце, де застосувати щодо нього заходи фізичного впливу. Сам Безлер особисто планував поїхати в місце, де утримувався Рибак. Далі, як зазначили в СБУ, за вказівкою Стрєлкова, Рибака було доставлено у штаб сепаратистів у місто Слов'янськ, де з ним особисто мав поспілкуватися Стрєлков.

Гіркіна-Стрєлкова впізнали на фото сусіди

Встановлено також, що 20 квітня Стрєлков особисто дав вказівку самопроголошеному меру Слов'янська В'ячеславу Пономарьову вивести зі штабу тіло вбитого Рибака, яку той виконав.

Як повідомляв УНІАН, 22 квітня було упізнано тіло одного з двох загиблих, виявлених у річці Торець біля смт. Райгородок Донецької області. Ним є депутат Горлівської міської ради від «Батьківщини» Рибак. «Причина смерті обох загиблих — комбінована травма тіла внаслідок тортур, з подальшим утопленням ще живих потерпілих, які були непритомними», — повідомили в МВС. *(Пізніше було встановлено особу другого загиблого — це студент Київської політехніки Юрій Поправко — **Ред.**)*.

Заяву про викрадення депутата було зареєстровано 17 квітня 2014 року слідчим відділом міського управління МВС України м. Горлівки та внесено до ЄРДР за ознаками кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 146 Кримінального Кодексу України «незаконне позбавлення волі або викрадення людини».

За словами свідка, який подав заяву, 17 квітня цього року невідомі викрали депутата Горлівської міської ради близько 18.00 на проспекті Перемоги в місті Горлівка Донецької області.

ЖУРНАЛІСТИ В МОСКВІ ПОБУВАЛИ ВДОМА У РОСІЙСЬКОГО ДИВЕРСАНТА ГІРКІНА-СТРЄЛКОВА

Журналісти знайшли домівку російського диверсанта в Москві — його упізнали сусіди. Російський розвідник Ігор Гіркін не розкошує — живе у панельному будинку на околиці Москви, повідомляє ТСН.

Тут мешкає майже уся його родина, кажуть сусіди: мати, колишня дружина, двоє дітей та рідна сестра. Востаннє його тут бачили кілька місяців тому.

Сусіди впізнають так званого Стрєлкова з перших секунд з фото у камуфляжній формі, зробленого на Донбасі. Гіркіна знають усі старожили будинку. У будинку 8-Б у Шенкурському проїзді він живе з дитинства. Його однокласниця розповідає – завжди був мовчазний і замкнений.

Чим займається Гіркін, ні для кого тут не таємниця. Що робить Гіркін у Донецьку і чому змінив ім'я, не знають. Журналісти пішли питати у дружини, але її не було вдома. Сусідка каже — вони рідко спілкуються. Трьома поверхами вище — квартира матері Гіркіна. Біля неї журналісти натрапили на його рідну сестру та матір, але вони забарикадувалися у квартирі з погрозами викликати поліцію.

Пізніше у під'їзді роздратовані родичі полковника розвідки втекли від камери і зачинили журналістів у будинку.

Коли Гіркін повернеться на батьківщину, ніхто не знає. Сусідам він не звітує, хоча їм цікаво дізнатися, що він поробляє в Україні.

УКРАЇНСЬКА ГІМНАЗІЯ: ЩЕ РІДНА, АЛЕ ВЖЕ ЧУЖА...

Від ідеї створення престижного навчального закладу для сімферопольських школярів до справжнього дитячого палацу знань, яким є Українська гімназія сьогодні, минули роки. Ініціаторкою відкриття такої гімназії стала директор сімферопольської школи № 21 Лариса Михайлівна Барзут, одна із перших і найяскравіших патріоток України в Криму, жінка, яка стояла біля витоків Кримської організації Конгресу українських націоналістів і першою її очолила, а також вдихнула українське життя в освіту своєї школи, та ще й поєднала її з інноваційними технологіями, про які тоді не йшлося взагалі.

Лариса Михайлівна провела всю організаційну роботу, але обставини склалися так, що директором новоствореної гімназії, яка була у другій половині дев'яностих темою номер один серед українців, стала не вона, а вчителька молодших класів цієї ж школи Наталя Іванівна Руденко.

«Вчитися на директора» їй довелося непросто. Спочатку гімназія співіснувала разом з вечірньою школою в колишньому приміщенні німецької кірхи, де були карликові, не пристосовані для шкільних потреб класні кімнати, зі «зручностями» на подвір'ї, а коли німецька громада забажала повернути собі кірху, була і зовсім розшматована на кілька «філій», що тулилися, де прийдеться, а виходом із ситуації могло стати лише спорудження для неї власного приміщення.

Продавши один із південнобережних палаців, «проросійський» Президент України Леонід Кучма адресував виручені кошти на спорудження престижної Української гімназії, оскільки саме з цією метою і вирішено було передати палац у приватні руки.

То була весна. Нестерпно пекло сонце. Вперше і єдиний раз мені довелося бачити президента так близько. Це він закладав капсулу з листом для майбутніх поколінь гімназистів на місці, де мало розпочатися будівництво українського навчального закладу, яке було освячено єпископом Сімферопольським і Кримським Лазарем. Тоді приголомшив мене виступ владики – він був таким патріотичним і так не в'язався з тим його образом, до якого звикли кримчани, хоча ми і знали, що родом св. отець із Західної України, і мав непростий шлях, пов'язаний зі своїм походженням.

Його прекрасна українська мова і не дуже прекрасна – Леоніда Даниловича, а також виступи інших поважних осіб, — все це склалося в незабутнє враження чогось дуже значного і важливого, навіть історичного, про що з гордістю можна буде згадувати і через тривалий час.

Леонід Кучма попросив керівництво фірми «Консоль» здійснити будівництво у фантастично короткий термін – до початку нового навчального року, в реальність чого повірити було просто неможливо, зважаючи на план споруди з басейном, зимовим садом та іншими казковими подробицями майбутнього комфортного життя українських гімназистів, з яким можна було ознайомитися присутнім у той урочистий момент.

Але фірма «Консоль» на чолі з нинішнім головою Верховної Ради Криму (чи то як воно тепер зветься на російський лад?) впоралася навіть достроково. І на цьому екскурс в минуле можна вважати завершеним.

Промайнуло десять років, але святкувати ювілей перебування Української гімназії в новій споруді навряд чи доведеться. Ще півтора місяця тому пан Константинов ледь не щодня присягався через ЗМІ українському уряду: «Сколько раз еще я должен клясться, что отрывать Крым от Украины никто не собирается!». Він щодо цього не шкодував найпереконливіших аргументів аж то того самого дня, коли Крим увійшов до складу Російської Федерації.

Разом з першими рублями та російськими паспортами в житті кримчан почали поширюватися і нові незвичні нам російські закони та підходи у розв'язанні питань, що поставали на порядку денному, і якщо порушнику клятви все було в радість, то звичайним громадянам – не завжди. Особливо це торкнулося людей, життя яких так чи інакше було пов'язане з Українською гімназією.

Така бажана українська освіта в комфортних умовах, яку здобувало близько дев'ятисот дітей, з попереднім конкурсом у п'ять претендентів на місце, за нових умов для третини втратила будь-яку привабливість. У всякому разі, про таку кількість звернень щодо змінення мови навчання заявила кримська освітянська влада, яку на батьківських зборах з приводу обрання мови навчання на новий навчальний рік представляли начальник міськвно Тетяна Сухіна та міністр освіти Наталя Гончарова.

Ці збори, де були присутніми 320 батьків і гості (у їхньому числі і один із заступників мера Ілля Глазков), впродовж останніх днів стали вже другими; перші, на яких зашкалювали емоції, дали лише розуміння того, що Українська гімназія може ось-ось перестати бути українською. А на нинішніх зборах вже з'явилися люди, уповноважені визначати майбутнє цього навчального закладу.

Про те, яким воно буде, можна було здогадатися і по присутності чималої кількості представників кримських ЗМІ, і по тому, носіям якої позиції вони надавали слово ще до початку зборів. Обурені батьки заявляли в мікрофон, що тут їх не чують і пропонують переводити дітей до іншої школи, якщо їх не влаштовує мова навчання. Але ж у росіян – своя правда: бажаючи жити в Росії, вони не переїхали туди на проживання, а відірвали і передали до складу РФ Крим, тож навіщо шукати інший навчальний заклад, якщо можна зробити єдину в Сімферополі Українську гімназію російськомовною?

Ну, звичайно ж, вони знали, куди віддають своїх дітей, але ж тепер ситуація змінилася!

— Сімдесят відсотків батьків бажають, щоб їхні діти навчалися російською мовою, вступали до російських вищих навчальних закладів, а українська нехай викладається згідно із законами Російської Федерації. Ми вже зверталися з цього приводу до пана Аксьонова та освітянського керівництва, — розповідає одна із матусь кореспондентам.

А інша скаржиться на русофобію, яка нібито панувала в гімназії, щоправда, це формулювання підбирає вже кореспондент, якому, звичайно, видніше, що насправді відбувалося в навчальному закладі.

Це ще більше заводить тих, хто намагався-таки триматися в межах пристойного. А коли під час батьківських зборів уже не лишається сумнівів, на чиєму боці освітянська влада, кожне слово, пов'язане з Росією, викликає у групи батьків оплески, і все, про що раніше навіть думати соромилися, вирвається на волю. Тим більше, що вже не доведеться дивитися в очі директору гімназії Наталі Іванівні, яка написала заяву про звільнення за власним бажанням. Нібито у неї був вибір...

Тут згадали і бандуристів, які «кричали: «Рідна мати Україно!» і били себе в груди». А одна із матерів наполягала на тому, щоб українська мова не викладалася в допоки ще Українській гімназії взагалі, навіть одну годину на тиждень.

Щоправда, навіть міністр Наталя Гончарова назвала це «перегибом». Взагалі ж, пані Сухіна запевнила, що мова навчання буде обиратися виключно згідно із заявами батьків. А міністр Гончарова, яка з'явилася трохи пізніше, пояснила, що єдиною мовою навчання, обов'язковою для всіх, в Росії може бути тільки російська, і яку б із мов не вивчала дитина раніше, в 10-му та 11-му класах їй доведеться навчатися виключно російською.

Така постановка питання робить беззмістовним все попереднє обговорення. Навіщо тоді город городити, збирати батьківські заяви, якщо в кінцевому результаті дитина не матиме вибору? Та і хто ж ворог своїй дитині, хто побажає їй розпочинати безпосереднє знайомство з російською мовою лише з 10-го класу, якщо на цей момент перед нею стоятимуть вже зовсім інші завдання, у тому числі державні іспити?

Але ж не всі випускники гімназії, особливо ті, хто прийшов сюди не задля комфорту, а через своє українське коріння, забажають навчатися у ВНЗ Російської Федерації, якщо поряд – Україна, яка для багатьох назавжди залишиться рідною. Та, як бачимо, російська освіта варіантів не передбачає. І причина не тільки в тім, що у випускних класах доведеться навчатися російською мовою, але і в тім, що, скажімо, історію України в Криму більше не викладатимуть (та якби і викладали, вона була б зовсім не схожою на її український відповідник), суттєво відрізнятимуться навчальні програми і з тих предметів, які збережуться.

Хтось із присутніх нагадав пані міністру, що в Севастополі увесь цей час працювала школа, де діти навчалися за російськими програмами, натякаючи на те, що непогано було б зберегти первозданний статус Української гімназії.

— За українськими програмами і планами ми не будемо працювати однозначно, — пролунала відповідь.

Та не всі батьки і не одразу усвідомили, що відтепер вони і їхні діти живуть у зовсім іншій країні. А звідси і такі запитання: «Оскільки кримськотатарська та українська мови поряд з російською визнані державними, то чи будуть вони обов'язковими для вивчення в усіх школах Криму?».

А із почутого від Наталії Гончарової можна зробити такі висновки: реорганізація Української гімназії неминуча; українська мова буде рекомендована тут для вивчення одну-дві години на тиждень; кримськотатарська може вивчатися у формі факультативу; малокомплектні класи в РФ не передбачені, отже, їх і не буде; якщо, згідно із заявами батьків, буде утворено окремі класи з українською мовою навчання, то це триватиме до старших класів і за умови, що буде перекладено російські підручники відповідною мовою.

Сказати своє слово намагалася і голова батьківського комітету Валентина Самар. Вона заявила, що правових підстав для зміни статусу гімназії на сьогодні немає і, серед іншого, поставила риторичне запитання: чи можна реалізовувати права одних членів суспільства за рахунок звуження прав інших?

Ще й як можна! І справа сьогодні не лише в перерозподілі освітянського простору «за бажанням трудящих», а і в поверненні практики принципової неповаги до прав політичних меншин, аби ті знали своє місце і не забували: якщо ти не з нами, не один із нас, то ти — ніхто. Завдяки цьому суспільство, на перший погляд, стає сильним і монолітним, але варто лише послабити контроль, і воно повторить долю Радянського Союзу.

З гіркотою уявляю собі, як колись російські гімназисти відкриють капсулу і прочитають послання з минулого, адресоване, власне, не їм, хоча нібито і їм. Чи зрозуміють вони ту мову, яку, можливо, не чули жодного разу в житті, і чи збережуть живу душу, яка відгукнеться на це звернення і не потребуватиме дослівного перекладу?

Закликаючи маленьких кримчан опановувати українську (державну) мову, ми, і зокрема я, керувалися не своїми національними амбіціями. Це було потрібно як для добра і для успішної кар'єри дитини, так і для добра Української держави.

Звичайно, сьогодні можна було б процитувати відомий вислів: скільки мов ти знаєш, стільки разів ти людина. Але скажу інше. Буває таке, що рідна мати змушена відмовитися від своєї дитини, і та виховується у дитячому будинку або ж у чужій родині, що стає для неї власною. Та не буває матері, у якої б ця рана все життя не кровила в серці, і не буває дитини, яка б не прагнула зустрічі зі своєю рідною матір'ю. Україна поступилася Кримом не від хорошого життя. А до обставин, які неможливо змінити, треба пристосовуватися. Але, навчаючись тією мовою, яка дасть в майбутньому більше перспектив, не цурайтесь, діти, і своєї рідної, бо життя велике, і все в ньому ще не раз може змінитися.

Колись я, україномовна дитина, змушена була піти в російську школу — інших в Криму просто не було. Пережила. А в другій чверті вже стала відмінницею. Рідній мові мене навчали абияк з п'ятого до восьмого класу. Та ось, маючи престижну московську освіту і дванадцятилітній досвід роботи російськомовним редактором видавництва, одержала можливість послужити своїй Батьківщині і не знехтувала нею, хоча головним інструментом цього служіння була мова, що тепер стала для мене великою проблемою. Та впоралася. Але ось тепер через двадцять років мене знову переломили через коліно. Знаю, що це стало трагедією не тільки для мене, і поки одні радіють та розмахують російськими прапорами, інші лікуються від стресу та депресії. І що до цього можна додати? Лише одне: «Любіть Україну, як сонце, любіть!». Бо ці рядки з доробку українського класика були і назавжди залишаться актуальними.

Тамара СОЛОВЕЙ

ТИМ ЧАСОМ...

В РОСІЇ НЕМАЄ УКРАЇНСЬКИХ ШКІЛ

Російський посол в ООН Віталій Чуркін на черговому засіданні Ради Безпеки щодо подій в Україні назвав доповідь заступника генерального секретаря ООН Івана Шимоновича однобокою й упередженою.

«Створюється враження, що доповідь складена для заздалегідь приготовлених висновків», — сказав він, зазначивши також, що в доповіді не помічаються тенденції «агресивного націоналізму і неонацизму» в Україні, що збройна зміна влади в Києві називається «мирним протестом», а дії протестувальників на сході — «протиправними діями».

В. Чуркін заявив про порушення прав людини у східних областях України, оскільки «самопроголошена влада в Києві погрожує силовим приборканням Сходу України, це може спричинити масові порушення прав людини, насамперед російського і російськомовного населення».

У відповідь представник України Юрій Сергєєв сказав, що не через утиски російськомовного населення, а «через військову агресію Росії має місце та ситуація в Україні, яка змушує Раду Безпеки розглядати це питання».

Він навів статистику, за якою у Росії немає жодної школи з українською мовою навчання, хоча в цій країні живе щонайменше два мільйони українців. Натомість в Україні – кілька тисяч класів з російською мовою навчання. Аналогічні цифри посол України в ООН навів щодо кількості газет, присутності російської і української мов у телерадіоефірі обох держав.

У КРИМУ В УКРАЇНСЬКОЇ ЦЕРКВИ ВЖЕ ВІДБИРАЮТЬ ХРАМИ…

Архієпископ Сімферопольський і Кримський Климент

Кримська єпархія Української православної церкви Київського патріархату заявляє про порушення чинною владою Криму попередніх письмових гарантій недоторканності парафій церкви в Криму. Про це повідомляє прес-служба УПЦ КП.

«Висловлюємо своє занепокоєння з приводу протидії діяльності храмів Кримської єпархії УПЦ КП. У Севастополі у Київського патріархату фактично відібрано храм Священномученика Климента Римського на території Навчального загону ВМС України. Російські військовики, що здійснюють охорону, не пускають до храму настоятеля архімандрита Макарія (Щипакова), етнічного росіянина, колишнього військовослужбовця Військово-морського флоту, та його парафіян. Усі намагання керуючого Кримською єпархією зустрітися з представниками чинної міської влади Севастополя з цього та інших питань виявилися марними», — йдеться у повідомленні.

Окрім того, як зазначили в прес-службі, в УПЦ КП фактично відібраний храм Покрови Божої Матері у селищі Перевальному. На настоятеля протоієрея Івана Катькала та місцевих вірян Української православної церкви Київського патріархату чинять психологічний тиск представники УПЦ Московського патріархату. На свято Входу Господнього до Єрусалима (Вербну неділю) молодики в камуфляжі намагалися спровокувати конфлікт.

У цьому зв'язку в Київському патріархаті нагадують, що в березні цього року радник Ради міністрів Автономної Республіки Крим з питань оборони та безпеки полковник Ігор Стрєлков підписав документ, згідно з яким всім органам державної влади Криму приписано рішуче протидіяти спробам заволодіти майном та перешкоджанню діяльності храмів Української православної церкви Київського патріархату в Криму. Цей лист, за словами Стрєлкова, був погоджений з Патріархом Кирилом і є письмовими гарантіями влади Криму щодо недоторканності Київського патріархату в Криму.

З огляду на це, Архієпископ Сімферопольський і Кримський Климент звернувся від імені Кримської єпархії УПЦ КП до президента Росії Володимира Путіна з вимогою забезпечити рівні права українцям Криму, вірним Київського патріархату в Криму на вільне здійснення молитовного і церковного життя, вільне сповідання православної віри та національно-культурних традицій.

Окрім того, Архієпископ Климент звернувся до в.о. Президента України, Голови Верховної Ради Олександра Турчинова, Прем'єр-міністра України Арсенія Яценюка, а також до міжнародних організацій та міжнародного співтовариства, міжцерковних та міжнародних релігійних організацій з проханням захистити українців і православних віруючих Київського патріархату в Криму.

«ХИДИРЛЕЗ» В УМОВАХ ОКУПАЦІЇ

КРИМСЬКІ ТАТАРИ УХВАЛИЛИ РІШЕННЯ ПРОВЕСТИ СВЯТО ВЕСНИ У КРИМУ ПІД УКРАЇНСЬКИМИ ПРАПОРАМИ

Здавалося б, випадкова торік суперечка про спосіб святкування «Хидирлезу» — мусульманського свята весни, яке відзначається зазвичай у перші дні травня і означає початок посівного сезону, — між Меджлісом кримських татар і «регіональним» урядом Криму цього року виявилася ще гострішою.

Під час перебування Мустафи Джемілєва у Сімферополі з його участю відбулося засідання Меджлісу, на якому розглянуто питання про проведення свята «Хидирлез». На думку Джемілєва, нині у Криму склалися не найкращі умови для проведення свят і гулянь. Він переконаний, що святкування «Хидирлезу» може бути на руку Росії, яка використає його з пропагандистською метою. Проте більшість членів представницького органу заперечили, сказавши, що кримські татари відзначали «Хидирлез» навіть в умовах депортації, і тим паче зараз на своїй батьківщині вони повинні це зробити. Тоді Меджліс ухвалив рішення, як і в попередні роки, провести свято, проте під українськими і кримськотатарськими прапорами. Воно відбудеться 3 травня у районі Бахчисарая. На свято його оргкомітет запрошує також представників української громади Криму і колективи кримськотатарської та української художньої самодіяльності.

М. Джемілєв запропонував, щоб на святі поряд із кримськотатарськими національними прапорами були прапори України, а також політичні гасла і транспаранти. «Треба, аби це було одночасно політичною демонстрацією», — заявив лідер кримських татар.

«Я особисто був проти святкування, — каже Мустафа Джемілєв. — Не час зараз для веселощів, запрошувати когось. Та і якщо запрошувати, то можна запрошувати тільки делегацію з Російської Федерації, інших просто не пустять. Це виходить сценарій, який потрібен владі, — у братній сім'ї народів Росії, як то кажуть, кримські татари, дивіться, як добре живуть...».

Читачі, напевно, пам'ятають, що торік у Криму було фактично проведено два «Хидирлези» (див., наприклад, репортаж на сайті «Дня» «Кримські татари відсвяткували «Хидирлез» від 7 травня 2013 року) — один Меджлісом під Бахчисараєм за всіма тюркськими правилами, а другий — урядом, у зв'язку з тим, що регіонали через політичні суперечки з Меджлісом не визнали за потрібне брати участь у всенародному святі у Бахчисараї, і він нагадував, радше, просто фестиваль народної творчості. Схоже, що так буде й цього року. Як повідомив «заступник голови» Ради міністрів невизнаної Республіки Крим Ленур Іслямов на офіційній сторінці «Радміну» у Фейсбуці, на засіданні оргкомітету вже затверджено план заходів, а також склад робочих груп, відповідальних за підготовку.

Микита ГОРЕНКО
«День»

КРИСТИНОПІЛЬСЬКА БОГОРОДИЦЯ — 20 РОКІВ, ЯК ЗНОВУ В УКРАЇНІ

Ікони в українському християнстві набули особливої пошани, тим паче — чудотворні. Ось такою святинею може пишатися і Червоноград — Кристинопільською Матір'ю Божою, яка не раз рятувала люд від лиха, зцілювала і зцілює хворих. Зберігається ікона в Кристинопільському монастирі отців-василіан. Тривалий час вона була власністю родини Садовських, яка проживала на теренах Східної Галичини.

У 1765 році Станіслав Садовський передав цю родинну реліквію до монастирської церкви Святого Юра в Кристинополі. Вже тоді ікона славилася як чудотворна. Про це свідчать одинадцять срібних табличок із зображенням ласк (так звані воти), які отримали люди, молячись перед нею.

У 1773 році ченці-василіани виготовили для Кристинопільської Богородиці срібну сукню і золоті корони, а через чотири роки о. Ігнатій Беньковський намалював з неї копію, яка збереглася до наших днів.

1815 року австрійська влада нахабно обдерла коштовності з ікони, бо казна була порожньою... Отож знайшли чим її поповнювати. Але тодішній ігумен Маркіян Тарнавський наказав виготовити новий наряд. Сукня була зроблена з дерева, дуже гарно різьблена і позолочена. У такій прикрасі ікона пробула до 1901 року. Цього ж року о. Маркіян Повх завдяки фінансовим пожертвам парафіян виготовив нову сукню і корону. Все — зі срібла. В часи торжества о. Мелетій Лончина написав пісню «Пресвятая Діво Мати...», присвячену Кристинопільській Богородиці.

У монастирських книгах залишилися записи про численні дива, пов'язані з оздоровленням хворих завдяки молитвам до чудотворної ікони Кристинопільської Богоматері. Не раз Божа Мати рятувала церкву і монастир від пожеж, хоч горів увесь Кристинопіль.

Ось що трапилося 1768 року, коли у Кристинополі вирувала велика пожежа. Вогонь перекинувся на дах церкви, в якій побожні миряни зносили свої щирі молитви до чудотворної ікони. Раптом вітер змінив напрямок і церква з монастирем були врятовані.

У 1770 році сталося ще одне диво. На околицях містечка поширилась епідемія холери. Обхід навколо Кристинополя з чудотворною іконою зупинив небезпеку.

Кристинопільська Богородиця дарувала дітей бездітним сім'ям, відкривала зір незрячим, зцілювала від інших недуг. А все — через щиру молитву.

1902 року Святійший Отець Папа Римський Лев XIII надав церкві отців-василіан у Кристинополі відпусти на всі великі Марійські свята.

Після Другої світової війни, коли радянська влада увійшла в місто, отці-василіани були насильно вигнані з монастиря. Залишаючи обитель 17 червня 1947 року, вони взяли з собою найцінніші речі церковної атрибутики, церковний утвар, монастирську бібліотеку і, звісно, чудотворну ікону, і все це перевезли до Варшави.

...Україна здобула незалежність. Історична правда восторжествувала. З підпілля вийшла УГКЦ. 7 квітня 1994 року (на саме свято Благовіщення) завдяки старанням о. Йосафата Воротняка й історика Світлани Александрової (Рабонець) ікону урочисто повернули в Кристинопільський монастир, де за її посередництвом сходять на вірних численні ласки та оздоровлення.

А шахтарі Львівщини поряд зі Святою Варварою також вважають Кристинопільську Богоматір своєю покровителькою та охоронницею. Тож у підземні вибої спускаються з молитвою до Діви Марії.

Тарас ЛЕХМАН,
журналіст
м. Червоноград

ВОСКРЕСІННЯ ХРИСТОВЕ — НА СТРАУСИНИХ РІЗЬБЛЕНИКАХ

Майстер народної творчості з Донеччини Дмитро Денисенко, як і створений ним музей писанкарства у місті Артемівську, відомий усій Україні. Перед Великоднем тут завжди влаштовується святковий ярмарок, на якому народні умільці демонструють нові витвори, обмінюються досвідом. Тут Дмитро Денисенко щедро ділиться з колегами своїм умінням створювати ажурні витинанки на шкаралупі перепелиних, курячих, гусячих та страусиних яєць. Свої роботи пан Дмитро називає різьбленими. Про те, як у його вмілих руках стоматологічна бормашина творить справжні дива, вже чимало писали. Але, як кожен справжній митець, він не лише постійно вдосконалює свою унікальну техніку, а й винаходить нові виражальні засоби для складних художніх композицій.

Нещодавно він вразив своїх давніх шанувальників — полтавців, представивши там виставку «Віа Долороза», основу якої склали його нові витвори, присвячені Скорбному Шляху Ісуса Христа. І до цього Дмитро Денисенко неодноразово звертався до біблійних сюжетів, зображував лики святих. А створити таку тематичну композицію його спонукали саме друзі з Полтави. Більш як за півроку майстер виготовив із шкаралуп чотирнадцяти страусиних яєць філігранно вирізьблені картини, присвячені останнім дням життя Спасителя. Вони оповідають про чотирнадцять зупинок Ісуса — від місця, де Христос був засуджений до страти Понтієм Пилатом, і покладанням у труну.

Хоч яка тонка шкаралупа, та майстер із допомогою різьблення її на різну глибину тепер має можливість передавати різноманітні відтінки зображення. Це схоже на техніку різьблення мамонтової кістки. А роботи, пофарбовані під колір деревини і підсвічені знизу, справляють враження картин-горельєфів. Оформлені ці мініатюри ажурними орнаментами за древніми слов'янськими мотивами.

Дмитро Денисенко — фаховий піаніст, режисер і філолог. Нині він працює у міському Народному домі Артемівська інструктором-методистом, багато уваги приділяє заняттям з дітьми та молоддю. Удостоєний почесних звань «Учитель року» та «Людина року». Його унікальні роботи представлені у Києво-Печерській Лаврі, музеї Івана Гончара, вони стали окрасою приватних зібрань колекціонерів України, Австрії, Франції, Польщі, Канади, США і Німеччини. Але його різьблені картини-горельєфи поки що можна бачити лише на виставці у Полтаві.

Сергій ГОРИЦВІТ

ПРАПОРОНОСЕЦЬ

Бойові побратими-герої

(Продовження. Поч. у № 17)

Фашисти мали свої плани відносно оборони і вживали відповідних заходів. Підступи до переднього краю оборони було заміновано. Вогневих засобів було так багато, що на кожну стрілецьку роту припадало по 32 німецьких кулемети і 15 мінометів. Окупантів налічувалось 720 тисяч солдатів і офіцерів. До того ж 17-ту армію в Севастополі підтримували потужні повітряні і морські сили. А радянським стрілецьким і танковим з'єднанням при підході до Севастополя не змогли здійснити підтримку бомбардувальна і штурмова авіація. Ставка не забезпечила авіацію пальним.

Радянські воїни-сапери, стрілки, артилеристи, танкісти, перш ніж штурмувати Сапун-гору, два тижні навчались штурмувати прилеглі до неї висоти. День штурму було призначено... Прохолодну ніч на 7 травня змінив туманний ранок. О 9 годині ранку, як тільки сонце і вітер розігнали хмари, пролунав перший залп «катюш», потім загриміла артилерія, завили в польоті міни, заухали авіабомби. Артпідготовка тривала півтори години. Рівно о 10.30 в бій пішла піхота. Дві армії штурмували Сапун-гору. Пліч-о-пліч йшли на штурм її кам'янистих схилів солдати. Йшли, бігли, дерлись у гуркоті вибухів і полум'ї назустріч великим камінним брилам, які фашисти скидали з вершини гори. Сотнями падали на спалену землю. І тисячі нових бійців заповнювали лави наступаючих. Серед штурмуючих був і Іван Яцуненко. Він знав: десь поруч в лавах сьомої роти був батько і його односельці.

На ділянці Карань — Сапун-гора засвистіли кулі. По всьому фронту наступу зав'язались кровопролитні бої, що переходили в рукопашні сутички. Особливо запеклими вони були в районі Сапун-гори. Траншеї по три рази переходили з рук в руки. Тільки до 14 години всі три дивізії 63-го стрілецького корпусу вийшли до третьої, останньої лінії оборони фашистів. Вогневий вал артилерії перемістився до самого гребеня Сапун-гори. Настав найвирішальніший момент — взяття безпосередньо вогневих точок і кам'яно-бетонних кулеметних гнізд. Штурмові групи, притискуючись до землі, підповзали до ворожих дотів і закидали їх гранатами. В розпал бою у Івана відмовив кулемет. Солдат змінив його на автомат і поповз ще швидше. Попереду він побачив бійця з червоним прапором. Це був парторг роти, старший сержант Смелович. В цей час командир одного із взводів 267-ої дивізії П. Зав'ялов наказав старшому сержанту, парторгу роти Смеловичу розгорнути червоний прапор і рухатись вперед, а своєму заступнику, старшому сержанту Новикову, разом з взводом прикривати прапороносця вогнем, і сам кинувся до вершини Сапун-гори. Іван Яцуненко бачив, як попереду біг прапороносець. Його скосила куля. Він впав, широко розкинувши руки. Прапор підхопив інший невідомий солдат, вогнем з автомата Іван Яцуненко прокладав йому дорогу.

Ривок відважних воїнів навіть в темпі стрімкої атаки був настільки відчайдушним і рішучим, що супротивник розгубився від несподіванки. А потім, отямившись, із прихованих під кам'яними бетонними плитами вогневих точок відкрив кинджальний вогонь з кулеметів по групі сміливців з прапором. Не діставшись вершини, прапороносець був смертельно поранений, випускаючи древко прапора з рук. «Прапор! — крикнув він з останніх сил, — прапор — вперед!». Пролунала команда: «Підхопити прапор!». І тоді бійці побачили нового прапороносця. З рук пораненого прапор підхопив і високо підняв наш земляк, рядовий Іван Яцуненко. Саме цей драматичний і водночас героїчний момент і представлений в центральній частині полотна Діорами. (Хоч екскурсоводи Діорами завжди казали, що прапор Яцуненко підхопив з рук парторга Смеловича, це не применшує його героїзму). Над ним свистіли кулі, поруч падали вбиті і поранені товариші. А він не зупинявся. Сама Батьківщина доручила йому цей бойовий прапор, і він зобов'язаний був донести його до кінця.

Отримавши прапор, Іван почув за своєю спиною знайомий голос: «Правильно, синку... Неси далі». Озирнувшись, Іван побачив свого батька Карпа Олександровича. (Як з'ясувалось пізніше, Іван був у складі восьмої роти, а його батько — в сьомій). Невдовзі так сталося, що лава, не витримавши ворожого свинцю, залягла. Кулею снайпера з Яцуненка збило пілотку. Але Іван наказав собі: «Не зупинятись!». Він не мав на це права: прапор повинен бути попереду, кликати у бій. Солдати почули слова прапороносця: «За Батьківщину, за Севастополь!». І лави піднялись! Десь поруч почувся голос батька: «Синку, бий їх, гадів! Дивись тільки, лоба під кулі не підставляй!». Відповісти батьку Іван не встиг. В той же момент поруч розірвалась ворожа міна, і важко поранений батько впав поруч з прапороносцем.

Але озиратись, і тим більше зупинятись, Івану не довелось — прапор кликав уперед! Незнайомий старший сержант прокладав йому шлях гранатами і вогнем з автомата. А коли один фашист кинувся з пістолетом на Яцуненка, той старший сержант схопився з ворогом і вбив його ударом кинджала.

Бійці продовжували атаку. Поруч третю лінію оборони фриців захопили воїни третього батальйону 417-ої стрілецької дивізії. Трьох прапороносців скосили ворожі кулі. Четвертий, що підхопив кумачовий стяг, дев'ятнадцятирічний командир кулеметної роти лейтенант Василь Громов, вирвавшись вперед і навіть опинившись в оточенні, зумів відбитись в напівзруйнованому окопі з допомогою товаришів, що підбігли, першим вийшов на вершину Сапун-гори і встановив на ній бойовий Червоний Прапор.

Тоді Івану Яцуненку не вдалось відразу вискочити на гребінь висоти і закріпити на ній прапор разом з бійцями Дробяско і Бабаджановим. Раптом поруч ожила подавлена щойно вогнева точка. Кулеметні черги буквально косили наступаючих. Рядовий Яцуненко кинувся до доту, жбурнув в його амбразуру дві гранати, і тільки повторно знешкодивши вогневу точку, встановив над нею серед каміння, складеного на заваленому бункері, Червоний прапор. Німці кинулись в атаку на прапор. За нею друга атака, третя... Їх зустрічають з-за каміння два сміливці. А Червоний прапор майорить над Сапун-горою в пороховому диму, мов кров тих прапороносців, що не змогли донести його до вершини. В цей час зовсім поруч розірвався снаряд, вибухова хвиля повалила прапор і відкинула бійця. Оглушений, він, напружуючи останні сили, підняв древко і закріпив його камінням. І тут, ще ближче, розірвався ще один снаряд або міна, відважного воїна зовсім засипало землею і оглушило камінням. Багато однополчан бачили це і вирішили, що прапороносець загинув. Згодом солдати його частини, котрі пробігали поруч, витягли з кишені жетон, де були вказані його прізвище і адреса... Так він потрапив до списків загиблих на Сапун-горі. Івану Яцуненку тоді минув лише 21 рік...

А наступ тривав. Прапор, що майорів над Сапун-горою яскравим полум'ям, кликав бійців уперед. На висоту піднімались все нові і нові лави піхоти, котили гармати. Потужне «Ура!» наростало і поширювалось. Невдовзі Іван опритомнів. Прапори, мов величезні маки, зачервоніли ліворуч і праворуч. До першого прапора, біля якого стояв, отямившись, Іван Яцуненко, підійшов командир роти. «Молодець, браток! Ти — герой!» — сказав капітан. Він обняв і розцілував солдата.

До повного визволення Криму залишалось п'ять діб. Іван Яцуненко продовжував хоробро битись на вулицях Севастополя, щомиті ризикуючи загинути. Через два дні, вже біля мису Херсонес, ситуація повторилась. Іван Яцуненко був важко поранений і контужений. Після розриву міни його засипало землею. І знову бойові друзі вважали його загиблим, а в село після боїв пішла похоронка...

Незабаром після визволення Севастополя на Сапун-горі з'явився скромний обеліск з висіченими на ньому іменами загиблих. Серед них було ім'я Івана Карповича Яцуненка. Але він залишився живий! Тяжкопоранений, непритомний, мужній солдат потрапив у медсанбат сусідньої дивізії і був евакуйований з місця бою в тил. Солдат прийшов до тями в Бахчисараї. А в шпиталі, як це іноді траплялось під час війни, неочікувано знову зустрівся з батьком. Близько місяця разом з батьком він провів у Сімферопольському шпиталі, а потім лікувався в Запоріжжі.

Після лікування батько з сином знову опинились на передовій. Фронтові дороги провели батька і сина Яцуненків по всій Європі через Румунію і Угорщину до Чехословаччини та Австрії і Німеччини. Іван Карпович зустрів День Перемоги під Прагою. Його батько Карпо Олександрович дійшов до Берліна. У нього все життя боліло ліве плече, поранене на Сапун-горі.

Закінчилась війна, стих гуркіт канонади. В рідний колгосп «17 партз'їзд» кримського Присивашшя повернулись члени родини Яцуненків. Середній син Карпа Олександровича Віктор був танкістом, молодший Григорій служив на флоті. А дочка Олександра була медсестрою партизанського загону. 1946 року демобілізувався й Іван Карпович. Працював шофером і механізатором спочатку в рідному колгоспі, а потім у колгоспі «Перше травня». Як і всі радянські люди, котрі в суворих боях відстояли честь своєї землі, родина Яцуненків у мирні дні з доблестю працювали на благо соціалістичної Батьківщини. Учасник штурму Берліна, голова родини Карпо Олександрович Яцуненко, став кращим тваринником колгоспу імені Калініна Джанкойського району. Разом з ним працював його молодший син Григорій, колишній червонофлотець. Дочка Марія Яцуненко працювала дояркою. А Парасковія Антонівна трудилася сільським поштарем. Незабаром Олександра Яцуненко, колишня медсестра партизанського загону, колгоспний садівник, переїхала на Донбас. Галина та Ніна подалися до Російської Федерації, на Далекий Схід, в порт Петропавловськ-Камчатський. «І в праці перші», — казали про родину Яцуненків селяни. Такі ж відомості надходили до Криму з Донбасу та Камчатки.

Іван Яцуненко разом зі своєю родиною переселився в сільгоспартіль «Перше травня», пізніше — колгосп «Перше травня», а потім «Україна» в селі Просторне (до 1948 року — Новий (Німецький) Ширін) колишнього Колайського, пізніше — Азовського, а з 1963 року — Джанкойського району, працював там шофером. У сусідньому колгоспі трудився водієм старший брат Віктор, котрий у роки війни був танкістом.

Коли Іван Яцуненко прийшов у колгосп «Перше травня», в автопарку було тільки два робочих автомобілі. Третій, несправний, збирались віддавати на металобрухт. «Почекайте, рано це робити, — сказав тоді колишній фронтовик. — Машину можна відремонтувати. Вона ще попрацює». Менш як за два тижні полуторка знову була на ходу і пройшла ще не один десяток тисяч кілометрів без капітального ремонту. А коли колгосп отримав новенькі ГАЗ-51, Іван Яцуненко пересів працювати на один з них і на тому автомобілі він наїздив більше ста тисяч кілометрів без капітального ремонту.

Багато односельців Івана Яцуненка, котрі з ним визволяли Севастополь, повернулось до колгоспу. Був серед них і колишній кулеметник Василь Круглов. Він здивувався, коли побачив Івана за кермом автомобіля. «Чудеса з чудес, — казав він. — Я сам ставив пам'ятник героям, що поклали голови на Сапун-горі. І напис пам'ятаю: «Тут 7 травня 1944 року бійцем Яцуненком Іваном встановлено червоний прапор». Ми ці слова з дюралю робили...». Заперечувати не став: мало чого бувало в солдатському житті. Не раз друзі радили Івану Карповичу заявити, що він живий і здоровий, а той тільки відмахувався: «Працювати треба». Тому довгі роки Івана Яцуненка вважали загиблим. Одного разу піонери, які побували на екскурсії в Севастополі, прийшли до нього додому і схвильовано повідомили, що його ім'я значиться на пам'ятнику серед загиблих. Іван Карпович вважав це помилкою або якимсь збігом, але слова піонерів розтривожили і запали в душу. Невдовзі в потязі він зустрів ще одного свого знайомого, колишнього фронтовика, і той підтвердив, що таке ім'я там дійсно значиться серед загиблих. А потім випадково у брошурі про визволення Криму прочитав опис свого подвигу і ще про те, що він поліг смертю хоробрих, і його ім'я увічнено на обеліску.

Якось у селі демонстрували чи то кінохроніку, чи художній фільм, здається, з назвою «Десятий сталінський удар», і там показали матроса, котрий піднімає прапор над Сапун-горою. І називалось чиєсь прізвище. І тут Іван Карпович не витримав і прямо в залі закричав з місця: «Неправда це! Це я встановлював прапор!». На перегляді фільму були присутні офіцери з сусіднього авіаційного полігону Джанкойського аеродрому. Зав'язалась суперечка. Односельці підтвердили, що це Іван встановлював прапор над Сапун-горою. Замполіт полігону кудись повідомив про цю подію. Звістка, що доблесний воїн не загинув, рознеслась дуже швидко. А Іван Яцуненко нарешті поїхав в Севастополь, на Сапун-гору...

Іван Яцуненко (у центрі) в Севастополі. 1972 р.

Віктор ТУРЧИН,
краєзнавець

м. Джанкой

(Закінчення в наступному номері)

СОЛІДАРНІ З УКРАЇНСЬКИМ НАРОДОМ

Відомий німецький письменник і продюсер Крістіан Зайдель називає Україну своєю другою Батьківщиною і каже, що його серце «б'ється за Україну». Він збирає кошти для постраждалих і хоче зняти фільм про Небесну Сотню. Можливо, на його позицію вплинуло те, що дружина Крістіана — українка та й друзів на території нашої держави у нього чимало. А хіба можна не закохатися в нашу землю?

«Українських людей я завжди вважав дуже щирими, — пише німець. — Коли вперше сюди приїхав, українська земля дуже нагадувала мені Німеччину. В Україні неймовірно гарна природа, мало зачеплена впливом індустрії чи ландшафтним дизайном. У Німеччині такої незайманої природи дуже мало. Я абсолютно впевнений, що ментально, культурно та історично Україна належить до Європи».

Симпатії до нашої революції Крістіан Зайдель пояснює так:

«Чому мене так захопив Євромайдан? Останніми роками я дуже довго думав про недієздатність демократії. Я вважав її неспроможною системою. Але водночас запитував себе, що може стати альтернативою демократії? Рух Євромайдану є таким. Це процес, коли створюється надзвичайно потужна народна сила, яка може самотужки розвивати країну. Коли я вперше був на Майдані, мене дуже вразила відсутність алкоголю, чистота. Розкішні магазини та бутики на Хрещатику не були пошкоджені чи знищені. Це мене дуже вразило, і я відчував, що це — душа позитивних ідеалістичних людських якостей. Навіть під час революції в Єгипті такого не було. Євромайдан для мене — унікальний феномен всесвітнього масштабу. Це абсолютно позитивний рух людей!»

Цінними для нас є й інші думки Крістіана Зайделя:

«Донедавна люди в Європі, в Німеччині зокрема, не знали, що між російським та українським менталітетом є надзвичайно велика різниця. Розуміння глибокої прірви між Україною і Росією з'явилося зовсім недавно. В Європі побутувала думка, що Україна та Росія — братні народи…»

Або така: «Я спілкувався з учасниками «Правого сектора», і в мене не склалося враження, що це — радикальні фашисти. Це — люди, які вибрали безкомпромісний шлях задля того, щоб бути вільними…»

Ще наприкінці минулого року мені пощастило познайомитися на Майдані з лідером Всесвітнього чеченського конгресу Дені Тепсом. А нещодавно він надіслав лист підтримки:

«Вы должны знать: чеченцы всем сердцем с вами! Лично я к украинскому народу испытываю искреннюю симпатию с детства. С тех пор, как в первом классе наш старый учитель, воевавший в годы Гражданской войны на территории Украины, учил нас песне (возможно, им самим и сочинённой) про Украину. Я до этого даже не знал, что такое Украина и где она находится, но никогда не забуду припев этой песни, который звучал как гимн и как надежда: «Маршала ехийла вай Украина!». Что в переводе с чеченского языка означает — «Пусть свободной живёт наша Украина!». С тех пор я с особым трепетом воспринимаю всё, что касается украинского народа, его борьбу за независимость, богатую, но драматичную историю, и с большим наслаждением слушаю его мелодичные народные песни.

Приехав на Майдан, я воочию убедился, насколько высоки в украинском народе любовь к Родине, свободолюбие, толерантность, политическая зрелость, патриотизм, и как существенно отстают от украинцев «российские народы». Я с удовольствием вглядывался в одухотворённые, доброжелательные и, вместе с тем, решительные лица людей. Среди них я невольно, но с большой надеждой искал чеченцев и других кавказцев. Я видел представителей разных национальностей и приверженцев разных конфессий, приехавших из многих стран поддержать украинский народ в его справедливой борьбе. Мужество и героизм, проявленные украинцами при свержении коррумпированной власти, ярко продемонстрировали народам мира, как можно мирным противостоянием покончить с ненавистными режимами. Даже несмотря на то, что за ними могут стоять могущественные ядерные державы.

Я считаю, что революционные процессы, подобные украинскому «Майдану», в человеческой истории являются двигателями прогресса. Ломая изжившие социальные отношения и формы, они ускоряют темп развития и перестраивают взаимоотношения общества и государства. Выковывают новую перспективную реальность, с которой потом приходится считаться режимам многих стран. Подобное наблюдалось после Великой французской революции, прогрессивные идеи и правовые нормы которой триумфально утверждались во многих странах и на разных материках. Такие процессы очень важны — вне зависимости от того, появятся потом «Бонапарты» или нет. Безусловно, это не нравится внешним реакционным силам, которые всеми способами пытаются задушить революцию. В таких противостояниях рождается новая эпоха человечества, с новыми принципами жизни и ценностными ориентирами. Появляются соответствующие этим принципам и ценностям общенациональные лидеры, способные вывести народ на качественно более высокий уровень жизни. Поэтому неудивительно, что чеченцы, сами в очередной раз проходящие через жернова террора и навета, остро ощущают душевное состояние украинцев и поддерживают их. И не только мы — все кавказцы, весь мир полюбил Украину, всем сердцем болеет за нее, солидарен с ней. Для меня приятным открытием было то, что украинцы стойко держались в холод, героически шли с деревянными щитами против пуль. Это был знаковый период в становлении новой нации. Я вижу, что вы очень изменились. И очень надеюсь, что украинцы больше никогда не будут прежними «малороссами», с угрюмой обречённостью доживающими свой век на задворках российской империи…»

* * *

Ці теплі слова німця і чеченця про Україну можуть здатися надто високопарними. Що ж у нас, українців, такого особливого? Здається, люди як люди. Може, рейтинг нації зріс тому, що на Майдані зібралися найкращі? Схоже, що так. Частенько згадую іспанця Ніколаса Гонсалеса. Той спеціально прилетів з Мадрида, щоб здати кров для поранених бійців Самооборони та простих киян, які були на Майдані з 18 до 20 лютого цього року. Як тільки дізнався про людські жертви, так відразу й прилетів. Я стояв поряд з ним. Бачив його очі, чув його схвильовану українську мову… Хай вона була не зовсім правильна, але ж Ніколас міг би бути чудовим прикладом мовно-

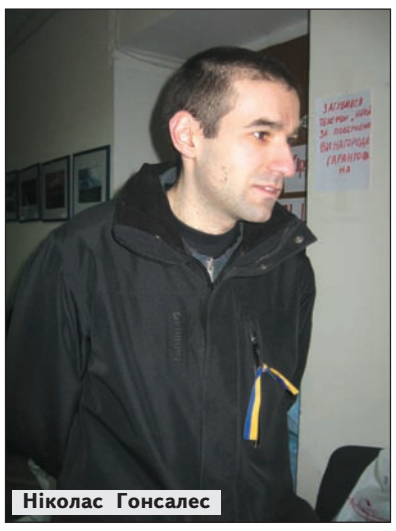

Ніколас Гонсалес

го патріотизму для таких (нібито «вітчизняних») діячів, як Колесніченко чи Ківалов! На моє запитання — звідки ж у нього, економіста за фахом, такі непогані знання української, — Ніколас Гонсалес відповів, що деякий час навчався у Львові. Ні, фах економіста він здобув у Іспанії — у нас же просто вивчав українську! Виявляється, не так вже й мало українофілів розкидано по Європі. Далеко не про всіх ми знаємо. Ось старенький учитель Дені Тепса провів молоді роки в Україні. З ким міг контактувати молодий чеченець в період Громадянської війни? Може, був у складі Залізної дивізії? Може, ходив на Крим з генералом Болбачаном? Може, партизанив у Холодному Яру? Цього вже ніхто не скаже… Але у мене немає сумнівів, що контактував він з українськими патріотами, бо як же інакше можна пояснити таку трепетну любов до України? Склав пісню про нашу Батьківщину своєю рідною мовою, ще й навчив своїх першачків її співати. Хай буде земля пухом цьому славному чеченському вчителю!

Виходить, що є у нас «критична маса» героїв. І саме завдяки їм нас готовий поважати світ. Як же прикро, що на кожному крутому віражі історії гинуть люди саме з цієї категорії. Як же важливо не втрачати їх, а навпаки — на прикладі наших «найкращих» виховати десятки й сотні тисяч нових патріотів.

Сергій ЛАЩЕНКО

НА ЗГАДКУ ПРО ПОЛЕГЛИХ ГЕРОЇВ МАЙДАНУ

НЕ СУМУЙ

Не сумуй, що мене вже немає,
що пішов назавжди і далеко.
Хай печаль твоє серце не крає.
Пригадай мене світло і легко.

Не сумуй, що мене вже немає.
Я завжди буду поруч з тобою,
наче небо — від краю до краю,
наче сонце з росою-сльозою.

Я світанком тобі посміхнуся,
привітаю зорею, травою,
щедрим дощиком
в квіти проллюся.
Я завжди буду поруч з тобою.

Шепіт трав нагадає про мене,
проспіва вільний вітер у полі.
Засумують і верби, і клени,
прошумлять при дорозі тополі.

Промайнуло життя, наче промінь,
серед темних пасток і тенет.
Лише грім прогуркоче: Ти — воїн,
голос пісні дзвенить: Ти — поет.

Ми боролись за праведне діло,
за свободу, що в серці горить.
Хай земля пригорне моє тіло,
душу прийме небесна блакить.

Пам'ять житиме в серці народу
про героїв Козацького краю.
Бо немає життя без свободи,
і рабів не пускають до раю.

Наша доля — безмежна дорога
боротьби без початку і краю.
Я за тебе молитиму Бога,
ти мене у молитві згадаєш.

Наша віра — це крила розлогі,
що людину і небо єднають.
Я на небі молитиму Бога,
ти мене на землі пригадаєш.

Вже снігами мій слід замітає
і мої відлетіли лелеки.
Ти прости, що мене вже немає,
я пішов назавжди і далеко...

Григорій ОБРІЙ

Київ — Запоріжжя,
грудень-лютий 2014 року

Дені Тепс

ГЕРОЯМ НЕБЕСНОЇ СОТНІ

Для визначення найкращої ідеї художнього відображення трагічних подій, які відбулися в місті Києві протягом кінця 2013 — початку 2014 років та вшанування пам'яті загиблих за честь та гідність України Героїв, Міністерством культури України спільно з Департаментом містобудування та архітектури КМДА оголошено Всеукраїнський відкритий конкурс на визначення кращої ідеї Меморіального комплексу Героям Небесної Сотні у м. Києві.

Міністр культури Євген Нищук наголосив, що історія України мала багато трагічних періодів, коли свобода і навіть сам факт існування українського народу опинявся під загрозою. В такі періоди найкращі сини і дочки України ставали на захист своєї землі, своєї держави, своїх співвітчизників. Нинішній час — час вибору між свободою та рабством, світлим майбутнім та темним минулим, справедливістю та тиранією:

«На Майдані пліч-о-пліч стали українці і євреї, росіяни та вірмени, грузини і білоруси. Їх об'єднала українська земля та бажання жити у вільній країні. Спочатку вони вимагали право вибору. Потім їм довелось вимагати право жити. І хоч кулі снайперів — це вагомий аргумент, але ні кулі, ні гранати, ні нелюдська жорстокість не змогли перемогти цих людей. Вони гинули, та не здавались... Так на Майдані з'явилась ще одна сотня — Небесна. Для України це найголовніша, найвпливовіша сотня. Кожен із них заплатив за свої переконання найвищу ціну — життя. І для нас є святим обов'язком гідно вшанувати цих Героїв».

За словами Євгена Нищука, на вимогу громади було прийнято рішення про створення Меморіалу Героям Небесної Сотні. Цей меморіал має стати народною справою, коли кожен охочий зможе долучитися до неї — чи ідеєю, чи голосуванням, чи фінансовою підтримкою. Взяти участь у створенні проекту можуть усі бажаючі, без обмежень фахового рівня учасників. Також передбачена можливість участі у конкурсі громадян інших держав. Підготовка та всі етапи проведення конкурсу будуть широко висвітлюватись на офіційному веб-сайті конкурсу — http://nebesna.kga.gov.ua/. Лише після процесу широкого публічного обговорення проекти будуть винесені на розгляд Ради громадських експертів та членів журі конкурсу.

ТАРАСОВЕ СЛОВО НА КРИМСЬКОМУ РУШНИКУ

(Закінчення. Поч. на 1-й стор.)

Ця хронологія дає змогу відчути, з яким напруженням працювали учасники проекту, ще раз пройти всіма етапами від ідеї до втілення задуму на полотні. З успішним завершенням проекту його авторів та виконавців привітала заступник міністра культури Автономної Республіки Крим Тетяна Манєжина.

— Віднині цей рушник займе центральне місце в музеї, — сказала вона.

— Важко було починати, — розповідає Є. Жукова. — Але під центральним малюнком стояв підпис Віри Роїк. І мені, як її учениці, потрібно було його вишити. Це надихало. І сьогодні мені приємно навіч бачити увесь рушник.

Вишитий на ньому візерунок, за словами С. Лавренюк, дорогий усім ученицям Віри Роїк.

— Ми приходили в Музей української вишивки імені Віри Роїк і вишивали, — говорить вона. — Якщо щось виходило не так, випорювали нитки і знову вишивали, вкладаючи в роботу тепло своїх сердець. І як у кожного з нас вдома є свій рушник-оберіг, так вишитий нами Шевченківський рушник тепер буде оберегом нашого спільного кримського дому.

Творчість Віри Роїк об'єднала в співпраці різні народи і регіони. Полотно для рушника передав з Волині луцький вишивальник Юрій Савка. Переклад чотиривірша Кобзаревого «Заповіту» забезпечив завідувач сектора науково-дослідного відділу з культурно-просвітницької роботи Шевченківського національного заповідника в Каневі Віктор Тарахан, а нитки закуповувалися в Криму.

Про дружбу, співробітництво і мистецтво, що не знає кордонів, говорили в своїх виступах голови Сімферопольського міського товариства «Просвіта» ім. Т. Шевченка Павло Власенко і Білоруського національно-культурного товариства Криму — Євген Супрунюк. Витоки народної творчості на нашій землі мають спільні східнослов'янські корені. Вони ведуть свій лік з давніх часів, періоду Київської Русі, і як народні традиції донині зберігаються в ремеслах, обрядах, один з яких — зустріч весни, продемонстрував на презентації рушника дитячий фольклорний ансамбль «Світлиця» Республіканської академії вокалу під керівництвом Інги Михайлевської.

Вадим Роїк подякував усім вишивальницям за участь у реалізації цього проекту як пам'ять про його матір. Він вручив В. Тарахану велику вазу на підлогу з таким же орнаментом, як і на рушнику, та словами Віри Роїк: «Кожен рушник — то спалах душі моєї, то частина життя, то моя доля...» для Музею народно-декоративного мистецтва в Каневі, де знаходиться могила Т. Шевченка. Друга така ж ваза прикрасить інтер'єр Музею української вишивки імені Віри Роїк у Сімферополі. Обидві вази виготовлені на Сімферопольському керамічному заводі під керівництвом директора Сергія Ковальова.

У рушника-рекордсмена, за словами директора етнографічного музею Юрія Лаптєва, буде довге життя. До нього проявили інтерес гості з Російської Федерації. Ця ідея їм сподобалася і вони мають намір реалізувати її в себе. Після кількох презентацій у музеї рушник вирушить у дорогу по регіонах Кримського півострова.

Валентина НАСТІНА

ЖИВЕ ПАМ'ЯТЬ ПРО ТАРАСА ШЕВЧЕНКА В САНКТ-ПЕТЕРБУРЗІ

Санкт-Петербург — особливе місто в долі Тараса Григоровича Шевченка, і його жителі свято бережуть пам'ять про найзнаменитішого українського Кобзаря. Ще в грудні 1898 року тут було створено українське товариство імені Т. Шевченка, яке стало впливовим об'єднанням громадськості. Його членами в різний час були Д. Менделєєв, І. Рєпін, К. Реріх, В. Короленко, М. Лисенко, М. Вовчок та інші видатні особистості.

У Санкт-Петербурзі налічується шістнадцять пам'ятних місць, пов'язаних з Т. Шевченком. Тут у 1840 році в друкарні Фішера по вулиці Італійській, 4 надрукували першу книгу поета — «Кобзар». У 1918 році в Олександрівському парку Петроградської сторони встановлено пам'ятник Тарасу Шевченку роботи скульптора Яніса Тільберга. Він був виготовлений з гіпсу і через кілька років став непридатним. Лише через 82 роки вирішилося питання про встановлення бронзового Тараса роботи скульптора Леоніда Молодожаніна, подарованого ним місту. Фундамент пам'ятника освятили 15 листопада 1997 року, а його відкриття відбулося 22 грудня 2000 року. В урочистій церемонії взяли участь Президенти Росії та України. І перша могила Т. Шевченка також знаходилася в місті на Неві — на Смоленському кладовищі.

У місті з 1998 року працює Генеральне консульство України, що підтримує тісні зв'язки з українцями, які проживають у Північно-Західному федеральному окрузі, у тому числі зі створеною в 1997 році міською громадською організацією «Українська національно-культурна автономія Санкт-Петербурга».

Можна багато розповідати на тему: «Тарас Шевченко і Санкт-Петербург». Звернуся до не таких давніх подій. У 1964 році в Академії мистецтв на Василівському острові відкрилася меморіальна майстерня Т. Шевченка, а в 1981 році мою маму — Віру Сергіївну Роїк — запросили приїхати в Санкт-Петербург з виставкою своїх вишитих виробів. Вона була відкрита 9 березня в рамках заходів, приурочених до 167-ої річниці з дня народження Кобзаря.

Наступного разу мама приїхала в це північне місто з персональною виставкою «Український рушничок» восени 1994 року. На ній ми познайомилися з членами Української національно-культурної автономії Санкт-Петербурга, у тому числі з її першим головою — архітектором Миколою Жиглом та композитором Валеріаном Стратуцею, який, захопившись маминими вишивками, присвятив їй пісню «Роксолана».

У своїй книзі «Українці Санкт-Петербурга», виданій у 2009 році, М. Жигло, зокрема, написав: «Першими великими культурними подіями перебудовного періоду в нашому місті стали виставки українських художників у Музеї етнографії і виставка члена Спілки художників України Віри Роїк «Український рушничок» у павільйоні архітектора Россі на Невському проспекті. Це була її друга виставка в нашому місті з 46 персональних у різних країнах світу. Виставка мала великий успіх».

Мама періодично спілкувалася з М. Жиглом і В. Стратуцею, а після її смерті я продовжив ці контакти, передавши для майбутнього музею української громади міста ряд експонатів, пов'язаних з життям і творчістю Віри Роїк. Валеріан Стратуца — композитор, який добре відомий не лише в Росії, а й в Україні. Він створив цілий ряд пісень, присвячених Вірі Сергіївні. Разом з піснями-присвятами інших композиторів вони ввійдуть у диск, який нині готує до випуску кримський співак Орест Мартинів.

Нещодавно до 200-річчя з дня народження Т. Шевченка композитор надіслав мені ноти своїх нових пісень на слова самого Кобзаря та інших авторів як пам'ять про нього. Мені було приємно дізнатися, що мої петербурзькі друзі роблять і свій внесок у відзначення цієї дати, дорогої для серця кожного українця. Серед пісень В. Стратуци на слова Т. Шевченка — «Ой три шляхи широкії», «На вгороді коло броду», «Така, як ти, колись лілея...», «Ой люлі, люлі, моя дитино...», «Тече вода з-під явора», «Круг містечка Берестечка», О. Полішкарова — «Тарасе, Ви — наш обрій слави», А. Самойленка — «Тарасова хата» і «На Чернечій горі» та ряд інших.

Триває Шевченківський рік і я подумав: «Може, Спілка композиторів Криму зацікавиться цими піснями і випустить диск з їхнім записом?». У зв'язку з цим я публікую в газеті «Кримська світлиця» ноти двох пісень Валеріана Стратуци. Якщо хтось візьметься реалізувати цей проект, то я готовий надати ноти решти пісень. Всього їх — п'ятнадцять.

А поки що хочеться висловити велику вдячність петербуржцям за цей прекрасний подарунок до ювілею Кобзаря.

Вадим РОЇК,
заслужений працівник транспорту України та АР Крим

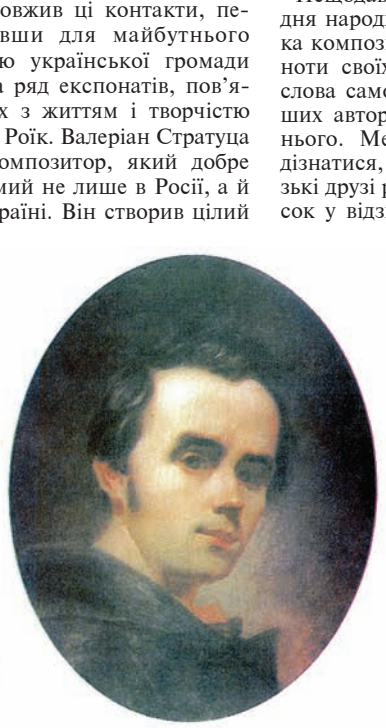

Тарас Григорович Шевченко

В. Стратуца

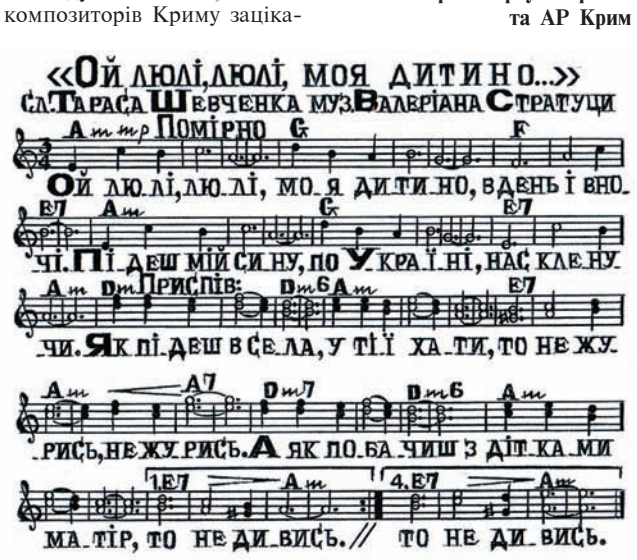

2. Сину мій, сину, не клени тата,
Не пом'яни.
Мене, прокляту, я твоя мати,
Мене клени.
3. Мене не стане, не йди меж люде,
Іди ти в гай;
Гай не спитає й бачить не буде,
Там і гуляй.
4. Найдеш у гаї тую калину,
То й пригорнись,
Бо я любила, моя дитино,
Її колись.

Приспів: Як підеш в села, у тії хати,
То не журись.
А як побачиш з дітками матір,
То не дивись.

ВІРА РОЇК: «Я ЗАЛИШАЮ ВАМ СВОЇ СКАРБИ»

Дві виставки — вишитих виробів, на яких усіма барвами землі розквітнув плин нашого часу, і книг, присвячених творчості Героя України Віри Роїк, наочно продемонстрували на вечорі пам'яті цієї видатної вишивальниці, заслуженого майстра народної творчості України в Центральній міській бібліотеці ім. О. Пушкіна Сімферополя, які скарби залишила вона нам у спадок. А на екрані в портретних і сюжетних фотознімках, відеоряді помереженого руками майстрині полотна відображалося все її життя, що пройшло в праці, на перший погляд, простій, народній, та возвеличеній її майстерністю до рівня високого мистецтва.

Віра Роїк належить до людей, доля яких захоплює, а їхній приклад життя змушує нас бути кращими, достойнішими, викликає бажання самовдосконалюватися. Кримський мистецтвознавець Рудольф Подуфалий сказав про Віру Сергіївну, що вона — не просто вишивальниця, народний майстер, нехай і відомий, знаменитий, прославлений. Вона в силу своєї натури — перш за все художник. І в нашому кримському мистецтві в цілому її творчість — одне з яскравих, самобутніх і самоцінних явищ, яке залишиться в історії. Тому її ім'я повинно стояти в одному ряду з кращими кримськими художниками, стояти на дуже почесному місці.

Декоративність та орнаментальність виробів Віри Роїк багато в чому пов'язані з іконописом. В її творчості зберігається незвичайна відданість художнім канонам, що вироблені віками. Однак при цьому з її рук на світ з'являються нові орнаментально-символічні знаки, відлиті в закінчені формули. Її розуміння чистої абстракції близьке до художників-авангардистів. І це не випадково. Вона — майже ровесниця XX віку, красивого і трагічного, в якому утвердила унікальність народної творчості, збагативши її несподіваним звучанням. Віра Роїк звернулася до мови, що складалася сотні років, до мови багатозначної і посвоєму інтерпретувала фольклорні образи, метафори, символи, народне розуміння життя і світу. Усталені канони розвинуті нею відповідно до динаміки часу, і тому вишиті хрести, ромби, овали, круги — не просто узор, а певна формула, що володіє своєю таємницею.

Вишивки Віри Роїк — це такий пласт, який, за великим рахунком, не піднятий ніде в світі. Її творчість знаходить відгук у серцях людей. Це щось живе і тепле, зіткане руками, в що була вкладена душа і світлі емоції. Переїхавши в Крим уже досвідченою вишивальницею, вона обурилася, побачивши, що традиційної народної вишивки ні української, на російської тут немає. Всі вишивають картини відомих художників.

— Ніколи не можна було зробити голкою те, що можна пензлем, — сказала тоді кримським майстриням Віра Сергіївна.

— Ви так говорите, бо самі не вишиваєте картин, — не погодилися вони з її точкою зору.

Репліка ця зачепила її за живе. Вона взяла репродукцію картини «Незнайомка» Івана Крамського і на одній з наступних персональних виставок розмістила поряд з нею вишиту власноруч копію. Вишито було бездоганно.

— Але хіба можна нитками передати всі відтінки анатомії людини? — запитувала Віра Сергіївна. — Не можна.

І на прикладі своєї роботи показала відмінності вишивки від живописного полотна. Вона навчала інших різним технікам, стилю і водночас вчилася сама.

— Поїхала мама в Болгарію зі своїми виробами, — згадує син Вадим Роїк. — А через деякий час після повернення бачимо, що в неї на столі лежить вишитий болгарськими узорами набір серветок до кави.

Віра Роїк вважала, що мистецтво — це те, що об'єднує людей. Вона гаряче підтримала ідею створення рушника національної єдності України. Коли його привезли вишивати в Крим і зателефонували їй з Бахчисарая, вона саме перебувала в рамках свого всеукраїнського виставкового туру «Український рушничок» на рідній Полтавщині. Вона любила її і періодично експонувала свої вироби у містах Полтава, Лубни, Гадяч, Диканька, Кобеляки та інших, де завжди зустрічала доброту і розуміння творчості.

У своїй книзі «Мелодії на полотні» Віра Роїк так пише про рідні краї над річкою Сулою: «Тут я заряджаюся оптимізмом, знаходжу нові мотиви для моїх творів, отримую нові враження від знайомства з художниками, письменниками, поетами, вишивальницями. Моє коріння звідси. Полтавська земля є невичерпним джерелом моєї творчості». А себе вона називала «кримською полтавкою». На прикладі рідної Полтавщини, де міцні традиції народної творчості, вона прагнула розвивати українське декоративне мистецтво в Криму. І коли в Сімеїзі, що поблизу Ялти, відбувся заключний етап всеукраїнської акції з вишивання рушника національної єдності, Віра Роїк приїхала і зробила завершальні стібки на полотні, в барвистих мережках якого квітнула вся Україна.

— Я ніколи не думала, що своєю голочкою отримаю високе звання Героя України, — говорила вона.

Михайло Голубєв, директор Російського культурного центру, який у 2006 році був присутній як міністр культури Криму на врученні Вірі Роїк ордена Золотої Зірки у Форосі, розповів, що висловив тоді Президенту України вдячність від усіх кримчан за це рішення, бо творчість Віри Роїк не замикається лише на українських орнаментах. Через неї проходить зв'язок часів, поколінь і народів, що живуть на півострові.

«Їй чи все не зрозуміти, їй чи все не охопити, вишиванки дарувати на дорогу — на Лубни, на Москву, — написав у вірші-присвяті Вірі Роїк поет Микола Готовчиков. — Ремесло і мистецтво сплелися в мережива. Хто побачить їх — серцем почує».

Ведучі вечора — бібліотекарі читального залу Олена Плахоцька та Анастасія Третьякова розповідали про життя і творчість Віри Роїк, її численні нагороди і звання, а присутні, що були знайомі з нею, ділилися своїми спогадами. Їх з інтересом слухали читачі, школярі та студенти.

Майстриня дуже не любила строкатості. Коли вона приїжджала з виставкою в Шевченківський національний заповідник у Каневі, то, за словами його наукового співробітника Віктора Тарахана, дуже ретельно стежила, щоб в оформленні експонатів дотримувалася гармонія. Серед створених Вірою Роїк композицій він особливо відзначив панно «Світанок».

— Цей півник, що задерикувато підняв голову, — сказав він, — завжди привертав увагу глядачів на виставках, викликав у них усмішку.

Найбільше надихнули вишиті півники і поетесу з с. Леніне Раїсу Наумову, коли майстриня в червні 2010 року приїхала в це місто на відкриття персональної експозиції. В результаті цієї зустрічі та їхнього спілкування був створений триптих, персонажі якого — молоді, бадьорі, енергійні півні, чарівні, немов принц у короні. Всього місцевими поетами було написано тоді близько десяти віршів як відгуки на виставку Віри Роїк і народне мистецтво вишивки. І це просто здорово!

Багато віршованих присвят майстрині покладено на музику. Композитор В'ячеслав Бобров, наприклад, дві присвячені Вірі Роїк пісні — «Вишивальниця Віруня» і «Мелодії на вашому полотні» включив в авторський збірник «Тобі, Сімферополь, я пісні співаю!», виданий у минулому 2013 році. А кримський співак, заслужений працівник культури України Орест Мартинів виконав на вечорі дві пісні — «І знову цвітуть абрикоси» та «Цілую мовчки той рушник, що мати вишивала».

Є автентичність пошуків і високий професіоналізм у композиціях Віри Роїк, є відчуття краси, що йде від постійного потягу до народної творчості. Мистецтву такого рівня судилося довге життя.

Валентина НАСТІНА

ЗА ГОРАМИ — ГОРДИЙ КАВКАЗ...

ПОЕМИ О. ПУШКІНА «КАВКАЗСКИЙ ПЛЕННИК» І Т. ШЕВЧЕНКА «КАВКАЗ» У СВІТЛІ СУЧАСНОГО ПРОЧИТАННЯ

Історія Кавказу — це багатовікова боротьба його народів за волю і незалежність, яка не припиняється і в наші дні. Грузія, Абхазія, Ічкерія, Дагестан... — ось ті сьогоднішні больові точки на карті Кавказу. Ставлення до цієї визвольної боротьби в істориків і письменників — різне. Одні оспівують її визвольний дух, інші закликають до покори колонізаторам. По-різному художньо осмислювали цю проблему російський поет Олександр Пушкін і український народний кобзар Тарас Шевченко, якій присвятили свої визначні художні полотна — поеми «Кавказский пленник» і «Кавказ». Перший твір, як відомо, належить перу Олександра Пушкіна, другий — Тарасові Шевченкові.

С. Караффа-Корбут. «Прометей», ілюстрація до «Кобзаря», 1966 р.

Пушкін, щоправда, відніс свій твір до повістевого жанру і присвятив його своєму другові — Миколі Миколайовичу Раєвському, з родиною якого побував у 1820 році на Кавказі і в Криму. Задум поеми виник під безпосереднім враженням від перебування з 5 червня до 5 серпня на Кавказьких мінеральних водах — в П'ятигорську, Желєзноводську та Кисловодську. Поема написана у другій половині 1820 року у Гурзуфі — в Криму. У грудні цього ж року було завершено чорновий текст поеми, а так званий «біловий текст» переписано 23 лютого 1821 року в Кам'янці, в маєтку Давидових. Епілог же було написано в травні 1821 року в Одесі. Зазначено автором навіть і число — «15 травня».

Над поемою «Кавказ» Шевченко почав працювати у 1845 році і присвятив її своєму другові, художникові Якову Петровичу де Бальмену, офіцерові, який загинув на Кавказі 26 липня 1845 року. Вперше поема Шевченка була опублікована у книжці «Новые стихотворения Пушкина и Шевченко» (Лейпциг, 1859).

Подібність між творами письменників, незважаючи на їхню двадцятип'ятирічну віддаленість, наявна в завжди актуальній не лише для Росії, а й народів усього світу тематиці, яка стосується долі народів Кавказу, в її майстерній художній обробці та присвяті своїм друзям. Пушкін — М. Раєвському, який супроводжував його і з яким він проводив приємні від праці години, Шевченко ж — де Бальмену, що разом з М. Башиловим ілюстрував його «Кобзар», видання 1844 року, а також поеми «Гайдамаки» і «Гамалія» і який перебував у діючій армії царської Росії, що підкорила Кавказ, де і загинув.

Незважаючи, проте, на певну зовнішню подібність, тема Кавказу російським і українським поетами розроблюється в діаметрально протилежних художніх аспектах.

У поемі «Кавказский пленник» відбилися враження Пушкіна від його перебування на Кавказі, які він поєднав з мріями певної прогресивної частини російської інтелігенції та окремих суспільних прошарків про свободу й незалежність людської особистості. Сюжет поеми ніби випливає з відомих пушкінських рядків: «Мы ждем с томленьем упованья минуты вольности святой». Саме за оцю «святую вольность» царизм і переслідував поета.

З романтичними мріями про «свободу» герой поеми Пушкіна «полетел» в «край далекий» — Кавказ, де замість волі сподіваної потрапив до

полону і став «рабом» у черкесів:

Прости,
священная свобода!
Он раб.
За саклями лежит
Он у колючего
забора.
Черкесы в поле, нет надзора.
В пустом ауле все молчит...

Спостерігаючи побут і звичаї черкесів, полонений визнає їхню простоту, людяні взаємовідносини між ними, де його не ображають і не знущаються над ним як полоненим. Полонений, зрештою, помічає, як черкеси пишаються своєю Батьківщиною, як вони оберігають свої традиції і суворо дотримуються їх:

Но европейца все вниманье
Народ сей чудный привлекал.
Меж горцев пленник наблюдал
Их веру, нравы, воспитанье,
Любил их жизни простоту,
Гостеприимство, жажду брани,
Движений вольных быстроту,
И легкость ног, и силу длани;
Смотрел по целым он часам,
Как иногда черкес проворный,
Широкой степью, по горам,
В косматой шапке, в бурке черной,
К луке склонясь, на стремена
Ногою стройной опираясь,
Летал по воле скакуна,
К войне заране приучаясь.
Он любовался красотой
Одежды бранной и простой.
Черкес оружием обвешан;
Он им гордится, им утешен;
На нем броня, пищаль, колчан,
Кубанский лук, кинжал, аркан
И шашка, вечная подруга
его трудов, его досуга.
Ничто его не тяготит,
Ничто не брякнет;
пеший, конный —
Все тот же он; все тот же вид
Непобедимый, непреклонный.

Саме оці картини, якими милується полонений, ніби підтверджують, що він не почуває себе «рабом», тим паче, що тут же він зустрічає віддану любов юної черкешенки:

«Непостежимой, чудной силой
К тебе я вся привлечена;
Люблю тебя, невольник милый,
Душа тобой упоена...»

Одначе російський полонений нехтує коханням черкешенки, заявляючи:

«Забудь меня: твоей любви,
Твоих восторгов я не стою.
Бесценных дней не трать со мною;
Другого юношу зови».

Романтико-реалістичний характер героя поеми Пушкіна лише окреслено, але ґрунтовно не виписано. Сам автор неодноразово зауважував, що характер полоненого «зелен», що він з ним ледве «сладил». Але образ черкешенки Пушкіну подобався. «Черкешенка моя мне мила, любовь ее трогает душу», — зізнавався він.

І справді, ніжним задушевним ліризмом просякнуті рядки, присвячені розповіді про цю «любовь младенческу, открыту». У запалі вдячності за своє звільнення з полону оцей герой-полонений пропонує черкешенці втікати разом з ним, залишити, отже, рідних і Батьківщину. Одначе черкешенка відмовляється від цієї пропозиції:

«...Прости — забудь мои мученья,
Дай руку мне... в последний раз».

Закохані розлучилися і тепер їхні долі, їхнє життя стають зовсім іншими. Полонений повертається до своїх, до російського війська, з яким прийшов завойовувати Кавказ. Ймовірно, що і тепер він буде знищувати села черкесів разом із їхніми мешканцями. Буде, отже, нівечити і знущатися над своїм коханням. Бо ж не випадково в епілозі автор грізно вигукує: «Смирись Кавказ: идет Ермолов!» — генерал, що уславився особливою жорстокістю під час війни з горцями. Черкешенка ж залишилася зі своїм народом. Вона не зрадила Батьківщині і разом зі своїми співвітчизниками переноситиме всі ті незгоди, які несла на Кавказ жорстока російська окупаційна армія.

У поемі «Кавказский пленник» Пушкін майстерно оспівав прагнення особистості до волі, але прихильно ставився до загарбницької політики російського царизму, зокрема до політики жорстокого підкорення волелюбних народів Кавказу:

И смолкнул ярый крик войны:
Все русскому мечу
подвласно.
Кавказа гордые сыны,
Сражались, гибли вы
ужасно;
Но не спасла вас ваша кровь,
Ни очарованные брони,
Ни горы, ни лихие кони,
Ни дикой вольности любовь!

Поема Пушкіна «Кавказский пленник» — сюжетна, з чіткими його елементами. Вона романтична, хоча образна система виписана переважно в реалістичному плані.

Поема ж Шевченка «Кавказ» — безсюжетна. Порівняно з Пушкінською вона значно масштабніша й художньо осмислює віковічну філософську проблему — свободи людини і народів, яких намагаються загарбати. Саме тому у центрі поеми Шевченка перебуває міфічний образ Прометея, який є уособленням волелюбного духу кавказьких народів, що ведуть боротьбу за свою свободу і честь. Образ Прометея у Шевченка — це, власне, символ нескорених кавказьких народів, невмирущості їхніх волелюбних прагнень. Тому виявляються марними і безглуздими намагання ката — двоголового орла, що уособлює російський царизм з його хижацькою загарбницькою політикою, розбити серце Прометея, випити з нього кров, позбавити, отже, життя. Та, незважаючи на отаке катування, «воно (серце народу) знову оживає і сміється знову».

Поема розпочинається картиною величавого і водночас грізного кавказького пейзажу: могутні гори залиті людською кров'ю. Така гіпербола засвідчує особливо жорстоку політику, яку проводив російський царизм на Кавказі:

За горами гори, хмарою повиті,
Засіяні горем, кровію политі.

Хто ж і чому проливає кров народів Кавказу? Російський царизм, оскаженіла Російська імперія, якій муляє очі волелюбний кавказький народ, його земля, його хата, його хліб:

Нам тільки сакля очі коле:
Чого вона стоїть у вас,
Не нами дана; чом ми вам
Чурек же ваш
та вам не кинем,
Як тій собаці! Чом ви нам
Платить за сонце не повинні!

Поема Шевченка наснажена сатиричними гіперболами, які вживаються у всенаростаючій градації у формі афористичних запитань та окликів (цей прийом поширений в мові ораторської прози), з допомогою чого поет досягає великої емоційної напруженості в засудженні і викритті загарбницької політики російського царизму:

А сльоз, а крові? Напоїть
Всіх імператорів би стало
З дітьми і внуками, втопить
В сльозах удов'їх. А дівочих,
Пролитих тайно серед ночі!
А матерніх гарячих сльоз!
А батькових, старих, кровавих,
Не ріки — море розлилось,
Огненне море!..

Від вживаної метафори «війна» теж відлунює сатирою, особливо там, де проголошується «слава» «хортам і гончим, і псарям, і нашим батюшкам — царям». У Шевченка в одній шерензі перебувають собаки — хорти, гончі, псарі — і царі. Поет уславлює лише «лицарів великих» — борців за волю. Саме до них звертається він зі словами-закликами:

Борітеся — поборете!
Вам бог помагає!
За вас правда, за вас слава
І воля святая!

Образ Правди у поемі Шевченка міцно пов'язаний з визвольною боротьбою народів і вірою в неминучу її перемогу, незважаючи на те, що течуть ще кривавії ріки:

Встане правда!
Встане воля!
І тобі одному
Помоляться всі язики
Вовіки і віки.
А поки що течуть ріки,
Кривавії ріки.

І. Франко у статті «Темне царство» зазначав, що в поемі «Кавказ» Шевченко піднісся до розуміння спільності долі всіх народів, піднявся на захист скривджених і поневолених. Поема Шевченка «Кавказ», — писав він, — «се огниста інвектива проти «темного царства» зі становища загальнолюдського, се, може, найкраще свідоцтво могутнього, всеобіймаючого, щиро людського почуття нашого поета».

Поема Пушкіна «Кавказский пленник» — твір високохудожній, в якому оспівується воля особистості, але підтримується загарбницька політика російського царизму.

Твір Шевченка — сатиричний. В ньому засуджується колонізаторська політика Російської імперії, яка не змінилася і в наші дні. Згадаймо, коли Росія силою зброї намагалася встановити «конституційний порядок» в Ічкерії і, отримавши гідну відсіч, вимушено пішла на перемир'я, а згодом і підписання угоди про мир.

Поема «Кавказ» Т. Г. Шевченка засвідчує, що політика Росії в різні епохи і періоди не зазнає змін. Вона є імперською, людиноненависницькою, загарбницькою і спрямована на безжалісне знищення не лише інших, але й свого народу.

Тому твір Шевченка актуальний і в наші дні. Поет звертається до народів усього світу з закликом — будьте обережні і пильні. Російська імперія жива. Політику свою вона не змінила.

Петро КИРИЧОК,
доктор філологічних наук,
професор Таврійського національного університету ім. Вернадського

(З архіву «КС»)

1840 р. Епізод битви при Валерику. З малюнка ще одного «великого кавказця» — М. Лермонтова...

К. Клементьєва. Ілюстрація до поеми О. Пушкіна «Кавказский пленник». 1949 р.

ПРАВДА З ПРИГОДАМИ І ХАРАКТЕРОМ

Віктор Стус. Зловити характерника. Сімферополь. «Доля». 2014 р.

* * *

Прочитано і в задумі відкладено ще один роман Віктора Стуса... Знову в полоні радісного зачудування мистецькою силою того, що волею автора діялось перед твоїми очима. Знову, бо мені вже доводилося рецензувати давніші його історичні романи – «Помста атлантів. Стріла для мудреця» (2012 р.) та «Арійський Спас» (2013 р.). Схоже на те, що цей жанр стає для нього улюбленим.

Донедавна ми знали його як творця «малоформатної» прози – оповідання, новели, байки. Хоча написав він за обсягом не так уже й мало – за три роки шість книг! У 2011-му опублікував першу збірку прозових та поетичних творів під загальною назвою «Пісня амазонки», куди увійшла й історична повість «Цариця Амага – донька мага». А ще була збірка повістей, оповідань та новел «Повернення з іносвіту» (2013 р.), у тім числі й історичних, що охоплюють період від Богдана Хмельницького до Івана Мазепи включно.

Не так легко ризикувати, змінюючи жанр: а раптом ті зміни обернуться творчою поразкою? В. Стус ризикнув, успішно випробувавши себе іншим жанром, іншими принципами організації матеріалу і повістування. І, схоже, цей перехід у новий для нього різновид прози – роман – минув безболісно. Збереглася вироблена ним в отих малих формах стильова манера (лукава простота оповіді, соковито виписані життєві подробиці, живий народний гумор тощо), оптимістична віра в добро і в те, що люди врешті-решт схаменуться, згадають заповіді Божі і почнуть жити справді по-людському.

В чому сила, в чому, сказати б, вдалість тепер уже пригодницького роману В. Стуса «Зловити характерника»? По-перше, цей твір захоплює своєю незвичайністю, новизною і теми, і художніх прийомів, оскільки побудований не за стандартним зразком класичного роману. По-друге, потрібна була і сміливість, і певність у собі, і, зрештою, творча зухвалість прозаїка, щоб показати знайому усім нам дійсність з усією правдивістю, показати не надумані чи вимучені уявою гіркі реалії нашого сьогодення, а таки справжні, життєві та хвилюючі.

Кожен літературний жанр, як відомо, має свої «паспортні дані», суто умовні риси й ознаки. Має їх і пригодницький твір – повість чи роман: чіткий поділ персонажів на негативних і позитивних, щаслива розв'язка – кінцева перемога доброго начала над злом. Одначе роман В. Стуса тільки якоюсь мірою вкладається в цю шаблонну схему. Автор спробував її оновити, роблячи наголос не на надзвичайних ситуаціях і конфліктах, як це властиво пригодницькому творові, а на соціальних і морально-етичних проблемах. Він зумів написати роман, який не тільки розважає, але й дає дуже багато для пізнання соціуму, в якому живуть і діють герої. І головне – для пізнання душі української людини, що потрапила в надзвичайні умови.

У житті центральної фігури роману Остапа Метелиці, запорозького козака-характерника з унікальними здібностями, які отримав від давньослов'янських волхвів-укрів на острові Хортиця, чимало незвичайних пригод, які він дивом і надлюдськими зусиллями долає в обороні справедливості та гідності супроти сил зла. Персонажі твору діють у двох часових вимірах – у другій половині XVII століття (під час походу на Кафу Війська Запорозького Низового на чолі з кошовим отаманом Іваном Сірком) і в наші непевні часи, коли бал правлять продажність, корупція, брехня, зрада й найогидніше – зрощення влади і силових структур з криміналітетом. Чи ж варто дивуватися, що мужні, чесні, віддані своїй Батьківщині Остап і Оксана, зазнавши усіх цих принад на теренах Криму, Запоріжжя та Полтавщини, де відбуваються події в романі, опиняються на гарячому київському Євромайдані? Там, укупі з іншими протестувальниками, вони відстоюють свободу від різної масті політичних маніпуляторів та махінаторів і виходять переможцями з численних небезпек, які за велінням долі та автора підстерігають їх на кожному кроці – як це й має відбуватися за законами пригодницького жанру.

Сюжет роману, нескладний і переважно психологічний, розгортається так, що його залюбки читатимуть і дорослі, і допитлива молодь. Інтригу «підігрівають» виняткові, часом трагічні ситуації, динаміка розповіді, глибокий ліризм місцями із сентиментальним присмаком (історія кохання Оксани й Остапа), короткі й відточені фрази в п'яти розділах, двох епілогах і стислій авторській післямові. Ключові думки кожної частини підсилюють епіграфи від сучасних українських поетів. Та основна інтрига в тому, як персонажі з однаковими іменами перекочовують із давнини в сучасність і навпаки. Для цього прозаїк художньо використовує суперечливе і в наші дні явище реінкарнації (перевтілення душ). І дивина – за триста років психологія цих перевтілених душ ні на йоту не змінилася. Андрій Приймак як був запроданцем, підісланим Москвою до Війська Запорозького, так ним і залишився, перевтілившись в офіцера Військово-Морських Сил України. Власне, конфлікт між ним, зрадником, і характерником Остапом не лише через кохання до юної Оксани, цієї відважної чарівної красуні, вірної народним звичаям і традиціям, а й передовсім через світогляд та морально-етичні принципи – словом, через різне розуміння сенсу призначення на землі.

Ключовою є ще одна думка, заакцентована автором. Він переконує, що, відцуравшись від рідної мови, історії та культури, людина збивається на манівці, перестає бути вільною. Чого вартий такий епізод. Закохавшись в Андрія, інша героїня роману Катерина всупереч народній моралі віддалася йому до весілля. Та коли згодом пізнала справжнє нутро цього московського агента, «затулила обличчя руками й розридалася. Трохи заспокоївшись, схлипуючи, мовила: «Я й себе побачила. І Андрія. Тільки тоді я була мудрішою. Тоді слово матері було для мене законом. Я не могла ослухатися неньки. Тепер же ми – самі собі закони. Без віри, без звичаїв, без сумління... Забули, занедбали, зрадили, забрехалися, як наші політики... Від того й страждаємо. Як хочеться повернутися на триста років назад і почати все спочатку». На противагу їй Оксану й Остапа на шлюб благословила мати. Скажете, дрібниця? Такі деталі в художньому творі на вагу золота.

На рівних правах співіснують в романі вільна письменницька фантазія і чітка документальність (оповідь про похід Івана Сірка на Кафу та розправу за його наказом над визволеними із ординської неволі українцями, які прагли повернутися до Криму) чи епілог про події на Євромайдані в Києві, де зустрічаємося з головними дійовими особами – Остапом і Андрієм. Майстерно відтворені події на Євромайдані органічно вписуються в художню тканину твору і запам'ятовуються як бурхливий і хвилюючий протест людей, знедолених і обдурених, проти існуючого ладу. Саме на Євромайдані мов би зав'язалися в тугий драматичний вузол сюжетні перипетії, дійшовши свого логічного завершення: носії зла – корумпована влада та її прихвостень Андрій Приймак покарані. А одружені Оксана й Остап виховують двійко синів-орлів. У підтексті, як, власне, і в усій тканині роману, – це борня між людяністю й бездушшям, любов'ю й ненавистю, правдою і кривдою, волею і рабством. І все це на історичному тлі – минувшини й сьогодення України. Саме тому, на мій погляд, епіграфом до всього роману могли б стати невмируші слова нашого Пророка Тараса Шевченка: «І на оновленій землі Врага не буде, супостата, А буде син і буде мати, І будуть люди на землі».

До речі, поєднання минулого і сучасного – не дивина у творах В. Стуса, а одна із стабільних їхніх ознак. Навіщо автору такий симбіоз? Думається, для того, щоб сказати про речі серйозні й важливі, вкласти в них філософський заряд. Зрештою, це діалектика життя і діалектика художнього мислення самого автора. Тому-то він тематично перекидає місток від сучасної України у її давнину, ніби кажучи: дивіться, як ми живемо та грішимо. Тим самим нагадує істину: сьогодення витікає з минулого, а завтрашнє – з нинішнього. Хіба не впливають колись допущені помилки і зараз на долю України і кожного з нас? А помилки, які робимо ми, звичайно ж, відіб'ються на наших дітях, онуках і правнуках.

Приклади? Будь ласка. Із моторошної руїни, що накрила Україну в XVII столітті, герої роману переміщаються в таке ж страшне нинішнє руйновище. І тоді, й нині владоможці билися та б'ються за гетьманську булаву, забувши, що без народу немає перемог. До речі, саме ця думка особливо чітко окреслюється в повісті «Запізніле прозріння», вміщеній у книзі «Повернення з іносвіту». Справді, накоївши помилок, пізно прозріваємо. А страждає народ. Принагідно хочеться навести з цього приводу досить промовисту цитату (хоч і трохи задовгу) із попереднього роману В. Стуса «Арійський Спас»: «Та головна причина в тім, що аріїслов'яни-руси-анти трималися прабатьківської православної віри, а арії-готи на той час уже прийняли іудейське християнство. А воно не засуджувало рабство та самоуправство володарів. Саме це ще багато років спонукало до братовбивчих війн між арійськими народами протягом Лютих часів, що тягнуться й донині. Вигідні вони хіба що Чорнобогу, в яку б благопристойну одіж він не вбирався».

Повчальні слова! Погодьтеся, людина, тим паче письменник, якому байдужа доля рідного народу, такого не відчує, не зрозуміє. А В. Стус зафіксував усе це на папері, на сторінках своїх книг, зокрема і в романі «Зловити характерника».

У літературній біографії В. Стуса новий роман – це твір, яким він відкрився читачеві в новій художній іпостасі. І віриться, що автор продовжить захоплюючу оповідь про характерника. Бо його не зловили й ніколи не зловлять. Цікаво все-таки, як почуваються він і решта героїв роману сьогодні, після Євромайдану? Чи багато чого змінилося навколо них і в них самих? Адже життя постійно обертається несподіваними гранями, історія не є чимось закінченим і таїть у собі нові теми, незвідані образи не для одного роману.

Василь ЛАТАНСЬКИЙ,
член Національної спілки письменників України
с. Пруди Совєтського району в Криму

ТВОРЧІСТЬ НАШИХ ЧИТАЧІВ

КОЛИ СПІВАЄ СЕРЦЕ

Звати мене Людмила Філіпенко. Народилася 15 квітня 1949 року в с. Сохуженці Ізяславського району Хмельницької області. В сім'ї дітей було троє: моя старша сестра Ніна (вже покійна), я та брат Борис (мешкає в Тернополі). Мама все трудове життя вчителювала, батько працював бухгалтером. Батьки з дитинства привчали нас до праці, виховували любов до України. З раннього віку я чула українські народні пісні (в сім'ї всі мали слух, співали). Після закінчення середньої школи навчалася в Хмельницькому педагогічному училищі, а пізніше закінчила факультет української філології Вінницького педінституту. Вчителювала на Вінниччині та на Хмельниччині. В 1973 р. вийшла заміж, чоловікові чомусь забажалося переїхати на Донбас, тож з 1977 р. мешкаємо в Стаханові. Тут працювала у дитячих садочках вихователькою, а останніх два роки — завідувачкою. Зараз — пенсіонерка. 22 роки співала у Палаці культури, у листопаді 2012 року брала участь у передачі «Folk musik». А ще пишу вірші. Надсилаю вам деякі із них.

ТОБІ, УКРАЇНО!

Вік не давить ще на спину й плечі,
Промінь сонця ще в очах не згас,
Україно, краю наш лелечий,
Привітай, як рідна мати, нас.

Ми — твої і діти, і онуки,
Любимо безмежно всі тебе:
І твої поля, й зелені луки,
І безкрає небо голубе.

Віддамо тобі знання та силу,
Щоб засяяла зоря звитяг,
Щоб розправила свої ти крила.
Щоби майорів свободи стяг!

БАГРЯНА ОСІНЬ

Над степом — аромати трав густі,
І чується прощання журавлине,
Одягнена у шати золоті
Багряна осінь із-за моря плине.

В черлене золото берізки і дубки
Швиденько, не бариться, одягає.
Горобину й калину залюбки
Кораловим намистом прикрашає.

Пожовкле листя падає, тремтить,
Летить за вітром, в вихорі кружляє,
І чути, як десь дятел стукотить
В принишклому засмученому гаї.

В ОСІННІМ САДУ

Холодно. Згасає листопад.
Все довкола стихло й засмутилось,
Вітер килим з листя стелить в сад,
Де з тобою вперше ми зустрілись.

Ось і вишня, що цвіла для нас,
Листячко зронила та й чорніє.
А любові вогник ще не згас —
Через роки в серці він зоріє.

І хоч осінь смуток навіва,
На душі промінчик сонця світлий,
В пам'яті моїй твої слова,
Від яких весною вишня квітла.

АЙСТРИ

Розквітли айстри в мене на городі,
Рожеві, фіолетові та білі.
Зберу букет, поставлю у господі
Ці квіти, що моєму серцю милі.

Вони мені дитинство нагадали,
Такі яскраві і такі чудові!
На перше вересня я їх зривала,
Ті айстри, вирощені у любові.

Весною мама сіяла ці квіти,
І потім ціле літо їх плекала,
А восени сусідам всім і дітям
Так щиро і з душею дарувала.

Наступної весни їх знов посію
І у думках звертатимусь до мами,
Як зацвітуть, то щиро порадію,
Зірву й роздам сусідам їх так само.

КОЛИ ЦВІТЕ ЛЮБОВ

Коли цвіте любов —
сильніше сонце гріє,
Тепліше на душі,
весна приходить знов,
І радість наплива, і серце молодіє,
Ясніє щастя скрізь,
коли цвіте любов.

Шумлять рясні дощі,
і квіти розцвітають,
І соловей співа до ранньої пори.
Живеш, немов у сні,
і крила виростають,
Коли твоя любов
ясним вогнем горить.

Всі росяні стежки
протоптані тобою,
І хочеться обнять
увесь широкий світ!
Верба тобі шумить
над тихою водою,
Коли цвіте любов,
неначе дивоцвіт.

НАДІЯ

Вже осінній холодний вітер
Гонить листя принишклим гаєм.
Журавлі в небі сумно курличуть,
Бо прощаються з рідним краєм.

Відлітають птахи у вирій,
Щоб назад повернутись весною.
Залишають примарну надію,
Що зустрінемось й ми з тобою...

Буду жити на крилах надії,
І чекатиму знову і знову,
Що зустрінемось ми хоч у мріях,
І продовжимо щиру розмову.

РІДНІЙ МОВІ

Рідна мово, моя ти розрадо.
Ти, як мамина пісня, звучиш,
Твоє слово — чудова порада,
Як знайти вірний шлях, мене вчиш.

Я з тобою сумую й співаю,
І вірші свої перші пишу.
Я ніжнішої мови не знаю,
І визнання це в серці ношу.

Ти для мене — криниця у спрагу,
Ти звучиш, наче струни душі,
Тобі, мово, і шана, й повага
У моєму простому вірші...

Людмила ФІЛІПЕНКО
м. Стаханів, Донеччина

ЯК МИ ЗНІМАЛИСЯ У «БИТВІ ЗА СЕВАСТОПОЛЬ»

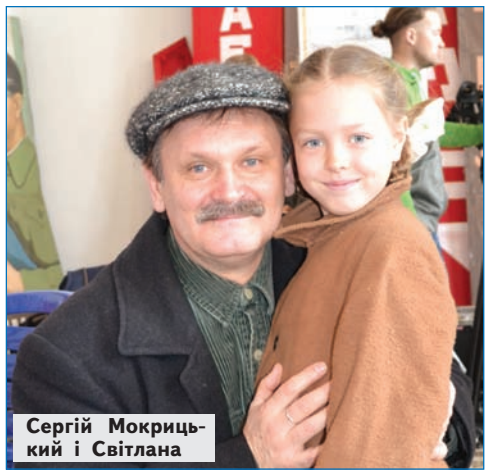
Сергій Мокрицький і Світлана

«Десятки за десятками, сотні за сотнями летіли літаки на Севастополь. Сотні за сотнями, тисячі за тисячами зі свистом летіли з літаків бомби і з гуркотом вибухів підіймали вгору землю, споруди та людей. Кількість літаків було доведено до межі. Небо над Севастополем вже більше їх не вміщувало. Мабуть, розраховували повітряним ударом знищити все живе і деморалізувати наші війська. Але цей розрахунок зірвався. Чим більше тривало бомбардування, тим більше і сильніше накопичувалася злість і ненависть до ворога», — такі спогади залишив капітан 1 рангу А. К. Євсєєв у книзі «Записки учасника оборони Севастополя».

Облога Севастополя почалась 30 жовтня 1941 року. Через 250 днів місто взяли. Стійкість його захисників небачена... Я — Ірина Осадченко, мені 13 років, шлю звістку всім через роки з далекого січня 1942 року. Таке переміщення в часі стає можливим завдяки кінематографу. Я — на зйомках художнього фільму із робочою назвою «Битва за Севастополь».

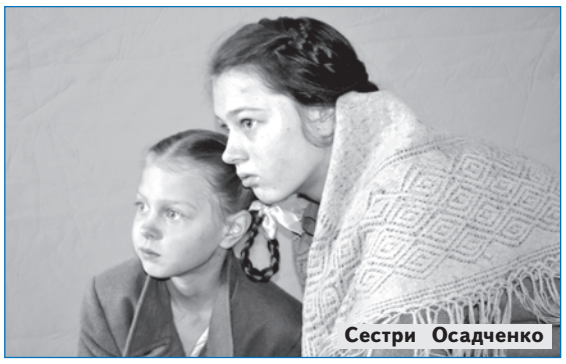
Сестри Осадченко

Режисер Сергій Мокрицький

В основі сценарію — фрагмент біографії одного із найвідоміших снайперів Другої світової війни, Героя Радянського Союзу Людмили Павличенко. Більша частина фільму відбувається на фоні подій оборони Севастополя 1941–1942 років. За словами режисера Сергія Мокрицького: «У вітчизняному кінематографі мало фільмів, присвячених жінкам на війні. А мене ця тема сильно хвилювала, бо це невідповідність жіночої та суто чоловічої справи. 800 тисяч жінок воювали. Їхні долі дуже різні. Тепер ми про це знімаємо». Сергій Мокрицький — російський оператор та режисер, є також співавтором сценарію до фільму. Крім того, він відчуває велику відповідальність щодо історії, яка висвітлюється в фільмі, отож була проведена велика підготовча робота з вивчення історичних матеріалів, деякі з яких були знайдені за допомогою жителів міста.

Людмила Павличенко навчалась на історичному факультеті Київського державного університету імені Т. Г. Шевченка. Студенткою займалася планерним і стрілецьким видами спорту. З перших же днів війни Людмила добровольцем іде на фронт. І вже через деякий час на рахунку снайпера 309 підтверджених попадань. В фільмі головну роль снайпера виконує акторка Юлія Пересильд. До зйомок фільму Юлія готувалась півроку.

«Очень хочется мне по ее фотографиям, по книгам, по ее поступкам, по ее жизненным нюансам понять ее личность, — каже акторка. — Что за женщина была — такая мощная, такая античная, практически скульптура, такая красавица, образованная, и при этом жесткая. Все вместе. В ней такая кипучая смесь. На самом деле, задача снайперов — умение в хорошем смысле расслабиться и сконцентрироваться на чем-то одном. Не отвлекаться, не суетиться. 20 часов лежать, не вставая, не моргая, практически через раз дышать, чтобы себя не рассекретить. Конечно, нужна выдержка».

У 1943 році Павличенко у складі радянської делегації була відправлена в США. Залишився документальний запис її виступу, який змусив зал аплодувати стоячи.

Перший блок фільму був знятий в Севастополі наприкінці 2013 року. Робота кіногрупи викликала велику зацікавленість у всіх мешканців міста. Багато севастопольців взяло участь у масовках. Але головне для кожного жителя міста-героя — це доторкнутись до його історії, відчути гордість за свій рідний край.

Людмила Павличенко

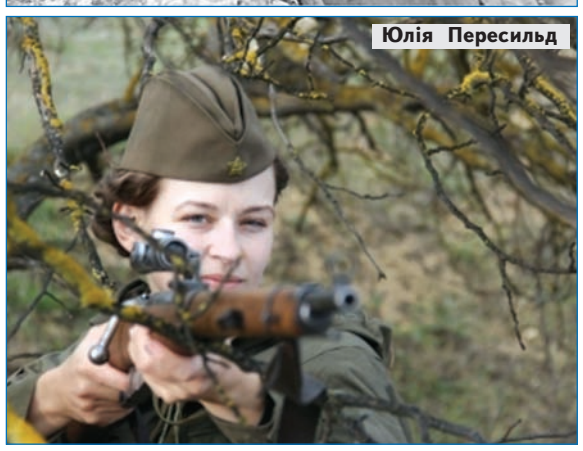
Юлія Пересильд

В той самий час до зразкової театральної студії «Світанок», якою керує Алла Володимирівна Петрова, де ми із сестрою навчаємось, звернулись у пошуках дівчинки-читця. Усі дівчата 7–9 років спробували свої сили, підготували та відзняли для кастингу необхідний матеріал. Час минав — і ось навесні пролунав дзвінок, який приніс радісну звістку, що, за словами режисера, наші дівчата — найкращі серед усіх, хто мав можливість потрапити у проект, але за типажем підходить... моя молодша сестричка — Світлана Осадченко. Отож почалась кропітка робота для успішної участі в проекті. Головне, як сказала наш керівник Алла Володимирівна Петрова, виконуючи завдання режисера, залишатись собою. Валізи зібрані, вирушаємо в незвичайну подорож.

Зйомки другого блоку фільму почались у Києві. Під час знайомства із режисером Сергієм Мокрицьким відразу склалось враження, що ми потрапили в команду однодумців. Це був день перед зйомками, коли треба було зробити безліч справ, не забути жодної деталі. Цей день міг бути нервовим чи сумбурним, але він таким не був. Була атмосфера підтримки та всеохоплюючого креативу. Наприклад, було б дуже просто зайти Світлані в павільйон, а ось щоб в'їхати туди на саморобній палиці за допомогою костюмера та консультанта фільму, — оце вже по-кіношному. В кабінеті режисера неможливо було відірвати очей від стіни із фотографіями акторів, задіяних у фільмі. Хотілось вдивлятись в очі жінок, чоловіків, хлопців та дівчаток, намагаючись їх запам'ятати і уявити, як всі ці обличчя оживуть, заговорять, вибухнуть емоціями. Серед всіх цих фотографій знайшлась і моя Світланка. Режисер показав нам тизер фільму зі словами: «Подивіться. Я хочу, щоб ви полюбили наше кіно!».

Можна передивитись багато документальних кадрів про те, як знімається кіно. Але опинитись у центрі подій — це щось надзвичайне. Здається, це великий мурашник, в якому рух не припиняється ні на секунду. Придивившись, бачиш, що тут кожна людина або група — на своєму місці, виконує свою роботу, працює чітко та злагоджено. Ось дівчата-гримери, які за хвилини змінюють людину, там галерея одягу, в якій дівчата-помічниці допомагають головному костюмеру Олексію Камишову. Юрій Король із командою операторів налаштовують величезні рамки та світло, перевіряють техніку. Режисерська команда зібрана та зосереджена, але привітна до всіх. Багато акторів масовки, які разом із декораціями не залишають нам вибору. Ми — в 1942 році.

«Зйомки не були важкими, але були дуже цікавими. Велика кількість людей, які стояли за спиною, не заважала, а навпаки давала силу, підтримувала. Крім того, тут було де проявити фантазію, відшукати свою фішку», — каже моя сестра Світлана. В такому великому проекті знайшлось місце і для мене. Було б дуже прикро стояти осторонь та лише спостерігати за зйомками. Отож і я опинилася в центрі подій, а головною нагородою стала похвала режисера. Нам пощастило познайомитись не тільки з людьми, які є організаторами великого проекту, а й із головними героями — Юлією Пересильд (грала в фільмі «Край»), Євгеном Цигановим («Брестская крепость», «Питер FM»), Микитою Тарасовим («Интимные места», «Кухня»). Вони виявились дуже простими та відвертими, турботливими та компанійськими. В перерві між зйомками Світлана отримала кілька неповторних майстер-класів від Микити Тарасова і обіцяла ніколи їх не забути. Дуже приємно, що актори і режисер Сергій Мокрицький високо оцінили ту роботу, яку виконувала Світлана. Вона впоралась і почула приємні побажання продовжувати працювати в сфері театру та кіно.

Але все минає... Ця подорож — перший дуже цінний досвід. Кіно — це своєрідна машина часу, за допомогою якої можеш потрапити в різні епохи, часи, зануритись у події і прожити те життя, яке проживали мешканці Севастополя за часів Великої Вітчизняної війни, замислитись. Я все ще під впливом цих емоцій і хочу повернутися туди ще. Сподіваюсь, що ще буде така нагода...

Я та моя сестра Світлана народились та живемо в квітучому, сонячному Криму, але не завжди повітря на нашому півострові було чистим, а небо — блакитним. Крим пережив і страшні часи Великої Вітчизняної війни. Головне, пам'ятати ці сторінки історії, неповторну рішучість та мужність, незламну волю та силу тих людей, які її творили.

P.S. Кінокартина вийде на екрани у травні 2015 року, до 70-річчя Перемоги у Великій Вітчизняній війні.

Ірина ОСАДЧЕНКО

Сімферополь — Київ

Зліва направо: художник-постановник Юрій Григорович, головний герой Євген Циганов, режисер Сергій Мокрицький, Світлана Осадченко

Вся увага — на монітор

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ АВТОНОМНОЇ РЕСПУБЛІКИ КРИМ
ЦЕНТР ДИТЯЧОЇ І ЮНАЦЬКОЇ ТВОРЧОСТІ
ВІДДІЛ ОСВІТИ СІМФЕРОПОЛЬСЬКОЇ РАЙОННОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ В АР КРИМ
ЧИСТЕНСЬКИЙ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНИЙ КОМПЛЕКС «ЗАГАЛЬНООСВІТНЯ ШКОЛА І-ІІІ СТУПЕНІВ-ГІМНАЗІЯ»
10-Й ВСЕКРИМСЬКИЙ КОНКУРС УЧНІВСЬКОЇ ТА СТУДЕНТСЬКОЇ ТВОРЧОСТІ
«ЗМАГАЙМОСЬ ЗА НОВЕ ЖИТТЯ!»
НОМІНАЦІЯ «ТВІР». ЕСЕ «СИЛЬНА ЖІНКА...»
ТВОРЧА РОБОТА УЧЕНИЦІ 11-А КЛАСУ ГАННИ УДАЛОЇ
ТВОРЧИЙ НАСТАВНИК — Н. М. САЛТИКОВА,
СПЕЦІАЛІСТ ВИЩОЇ КАТЕГОРІЇ, УЧИТЕЛЬ-МЕТОДИСТ

СИЛЬНА ЖІНКА...

Я стою на сцені. Переді мною сотні очей — синіх, карих, сірих; одні дивляться із цікавістю, інші байдужо, якісь зухвало, мовляв, чого оце вийшла на сцену? А я не просто сьогодні Ганна — учениця 11 класу. Сьогодні я — Леся Українка. Чорна спідниця, біла сорочка з мереживним коміром, шкіряний ремінь, зачесане, як у Лесі, волосся (кажуть, що навіть колір збігається).

Але не це важливо. Зі мною щось за ці дні сталося: я відчуваю зміни, так, зміни. І вони мене не лякають.

Я не вперше на сцені, але раніше в мене тяжко билося серце, кудись зникали слова. А сьогодні:

Хто вам сказав,
що я слабка,
Що я корюся долі?
Хіба тремтить моя рука,
Чи пісня й думка кволі?

Я читаю ці рядки, це її, Лесині, слова, а ніби вони мої. Мої... її... Хто або що зробили її сильною, іноді жорсткою. Франко назвав її «чи не єдиним чоловіком в тогочасній літературі». Звичайно, я розумію, що Іван Якович мав на увазі. Але хіба жінка не може бути сильною, вольовою?!

Вона — жінка! Жінка, яка хоче кохати, бути коханою, ростити дітей... Але життя, кажуть, прожити — не поле перейти. Але Лесине життя — суцільна боротьба, її зброя — слово:

Слово, моя ти
єдиная зброє,
Ми не повинні
загинуть обоє!

Може, в руках
невідомих братів
Станеш ти кращим
мечем на катів...

Її слова влучніші за стріли, гостріші за мечі. Я бачу її: вона стоїть, читає поезії, очі горять, пломеніють щоки, а голос... Мені здається, що чоловіки тамують подих, прикипають до місця, ловлять кожне її слово. І нікому не хочеться вірити, що ця жінка хвора, їй винесено страшний вирок. А вона не скорена, не налякана.

Так! Я буду крізь сльози
сміятись,
Серед лиха співати пісні...

І я дочитала «Contra spem spero...». Мені не страшно, я впевнена, що я — Леся.

Сильна жінка... Так, мені треба навчитися відстоювати свою думку, бути цілеспрямованою (ні, не впертою), мріяти й досягати, вірити у свою мрію.

Мріє, станься живою!..
Слово, коли ти живе,
статися тілом пора.
Хто моря переплив
і спалив кораблі
за собою,
Той не вмре,
не здобувши
нового добра.
Мріє, колись ти літала
орлом надо мною, —
Дай мені крила свої,
хочу їх мати сама,
Хочу дихать вогнем,
хочу жити твоєю весною,
А як прийдеться
згинуть за теє — дарма!

І ось я знову на сцені. Мені не вдається побачити очі, бо я танцюю (з дитинства захоплююсь хореографією), але оплески підказують, що все просто чудово.

А вона... Тридцять років боротьби із страшною хворобою! Єдиний друг, який бачив її сльози, відчував її біль, стоїть поруч. І слова складаються в рядки, сльози й подяку:

Мій давній друже!
мушу я з тобою
Розстатися надовго...
Жаль мені!
З тобою звикла я
ділитися журбою,
Вповідувать думки
веселі і сумні.

Сильна жінка... Я не знаю, що б відчувала, коли б не змогла танцювати: розпач, відчай, провалля, відчуженість...

Знову стою на сцені. Знов бачу очі — зосереджені, уважні. Я тримаю в руках саморобну яблуневу гілочку з ніжно-рожевими квітами.

Стояла я і слухала весну,
Весна мені багато
говорила,
Співала пісню дзвінку,
голосну,
То знов таємно-тихо
шепотіла.
Вона мені співала
про любов,
Про молодощі,
радощі, надії,
Вона мені
переспівала знов
Те, що давно мені
співали мрії.

Чомусь так зрадливо защеміло в очах (адже я — не Леся), по щоці покотилась сльоза. У залі було так тихо, що чути, як б'ються серця. А потім я замовкла — і почулася музика фортепіано. Її, Лесиного, друга.

Сильна жінка... Хіба сильна жінка не може кохати? Може! І Леся кохала, кохала до безтями, до самозречення. Коли читали монолог Міріам, то я, дивлячись на слухачів, зрозуміла, вони вчаться кохати, ті, хто хотів здатися байдужим, забував про все, був разом з нею (я бачила це):

...Та вір мені,
що я тебе любила.
Як не могти
віддать за друга душу?..

Лесине свято закінчилося, кожен зробив свій висновок, прийняв своє рішення, відчув її поезію. І я, звичайно, теж. Так, я — вже не Леся, мене звуть Ганна, я — учениця 11 класу. І цей день, і це свято, і Леся допомогли мені розібратися в собі, усвідомити, що я — особистість, і слова:

...Життя за життя!
Мріє, станься живою!
Дай мені крила свої,
хочу їх мати сама,
Хочу дихать вогнем,
хочу жити твоєю весною!

— зазвучали для мене по-новому, дали мені поштовх до нових досягнень, дій. І повірте, це не просто слова!

Ганна УДАЛА,
учениця 11-А класу
Чистенського НВК
«Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів-гімназія»
Сімферопольський район

ТУРНІР МІСТ-ГЕРОЇВ

Нещодавно в залі боротьби Національного університету «Одеська юридична академія» відбувся дитячо-юнацький турнір з боротьби дзюдо «Турнір міст-героїв», присвячений 70-річчю визволення Одеси від німецько-фашистських загарбників.

Організаторами турніру стала Асоціація боротьби дзюдо «Вікторія» за підтримки Міжнародного благодійного фонду «Ассалам», Міжнародного конгресу із захисту прав і свобод громадян «Щит», Національного університету «Одеська юридична академія».

У турнірі взяли участь хлопці й дівчата 1999 року народження і молодші. Наймолодші учасники були 2007 року народження. Звичайно ж, були серед учасників також представники кримських міст-героїв Керчі та Севастополя.

Асоціація боротьби дзюдо «Вікторія» проводить такі турніри з 1996 року, виховуючи в підростаючому поколінні патріотизм, почуття наступності поколінь, вшанування воїнів, котрі відстояли мир для всього людства.

Весь день у залі боротьби кипіли неприкриті емоції, радість перемоги й гіркота поразки, але справжні дзюдоїсти знають, що поразки тільки зміцнюють дух спортсмена на шляху до перемоги, а перемоги окриляють.

Протягом усього турніру своїми яскравими феєричними танцювальними номерами прикрашав змагання колектив з Білгорода-Дністровського — ансамбль народного танцю «Дністер» (керівник — Ростикова Світлана Сильвестрівна).

Переможці турніру нагороджувалися кубками, медалями, пам'ятними дипломами й подарунками, наданими Міжнародним благодійним фондом «Ассалам».

ЗВУКИ, ЩО ТВОРЯТЬ КАЗКУ

Цей по-справжньому казковий інструмент, здатний кількома звуками зобразити музику і магію лісів, степів, гір, сьогодні лишається одним з найулюбленіших сувенірів на ярмарках, сховищем народних традицій чи навіть ритуальним предметом, що кличе щастя.

Історія

Гра на свистковій глиняній флейті поширилась по Європі у XIX столітті, завдяки італійському майстру Джузеппе Донаті, який вдосконалив форми інструмента. Звідси також свистілка отримала свою назву «окарина», що означає «гуселя». В українському фольклорі глиняну флейту називають зозулькою або свищиком.

Та насправді сучасна окарина — це аналог більш старовинних свистілок, найстарші з яких були знайдені археологами в Колумбійській Америці, Індії, Єгипті. У Центральній Африці їм нараховується 30 тисяч років. Європейські свистілки зроблені на основі ацтекських і китайських глиняних флейт, але в слов'ян вони трішки різняться.

Виготовлення

На вигляд свищик дуже простий, та робити його складно, хоча дуже цікаво. Будь-який творчий процес з глиною — це приємні відчуття і позитивні емоції, бо глина — це земля, яка надає сили і має в собі щось сакральне. Перед тим, як зробити отвори для звуку, окарині треба надати форму — це може бути, що завгодно. Переважно — це зозулі чи інші пташки, тварини. Потім треба згадати, що знайома слов'янам глиняна флейта повинна мати щонайменше 2 дірочки для свого дивного голосу, а окарина з давніх-давен має 10 отворів.

Мабуть, найприємнішим етапом є декорування флейти. Візерунки можна просто висікати перед тим, як відправити до печі, а можна малювати їх фарбами після. Найважливішим у виготовленні свищика є випалення у печі. Помилятися на цьому етапі не можна, бо глиняне чудо може стати браком. Після цього інструмент висушують — і він вже видає яскраві ноти.

Колоритний звук

Музична пташка — не просто мистецтво, це — справжня фізика. Бо звук свищика виникає при пульсуванні повітря, яке переходить з зони високого тиску у зону низького (повітряпровід), а гострим язичком відвертається залишок повітря. Отже, те, що лишилось, обходить порожнину інструмента, а потім на виході обертається на звукову хвилю.

Кожен може переконатись, що по-справжньому на свищику доволі складно грати вперше. Треба по-особливому ставити пальці на отвори, правильно видихати повітря. За допомогою язика чи вібрування можна відтворити джаз чи фольклорні мотиви.

Насправді, магія глиняної флейти, окарина це чи зозулька, глибока і не вивчена. Вона перетворює сюжет своєї пісні на спогади, весняні передзвони, гірські чари чи думки про невмируші мрії. Легка, але така велична музика завжди проникає до серця і змушує хоча б на хвилину опинитись у казці.

Ганна ТРЕТЬЯК,
студентка факультету слов'янської філології і журналістики
ТНУ ім. В. Вернадського
м. Сімферополь

Окарина

Зозулька

Юні учасники кримського дитячого фольклорного ансамблю «Світлиця» (художній керівник Інга Михайлевська) зі свищиками та зозульками під час виступу в Етнографічному музеї м. Сімферополь

МІСІЯ ЛЮДЕЙ МИСТЕЦТВА — БУТИ МИРОТВОРЦЯМИ

Люди, які працюють у галузі мистецтва, повинні бути миротворцями і в жодному разі не розпалювати ворожнечу між народами. Такий принцип сповідує міністр культури України Євген Нищук. Про це та інші питання розвитку культури у сучасних реаліях — в інтерв'ю міністра кореспондентові «Укрінформу».

— Євгене Миколайовичу, зрозуміло, передусім виникають запитання, що так чи інакше стосуються Росії. Як Ви особисто ставитеся до славнозвісного листа на підтримку дій Путіна в Криму, підписаного багатьма російськими артистами?

— Ви знаєте, це із самого початку було спровоковано російською пропагандою, під яку, на превеликий жаль, піддалися прекрасні митці і артисти, яких багато хто любить і поважає в Україні. Цей вчинок одразу нівелював любов до них, бо насправді місія артистів і людей мистецтва — бути миротворцями... Мені прикро, що вони це зробили.

— Анексія Криму, події у східних областях якимось чином позначаються на календарі гастролей російських та наших вітчизняних зірок? Чи є з цим проблеми?

— Саме з листа взяла початок тема «впускати чи не впускати» російських артистів в Україну. Більшість гастролей російських зірок організовують приватні компанії, тому Мінкульт не має на них впливу. Але, разом з тим, певні рекомендації я таки давав на сайті міністерства, зокрема, закликав, щоб люди бойкотували та ігнорували концерти артистів, які займаються не своєю прямою справою, а навпаки — розпалюють ворожнечу між братніми, як вони казали, народами.

— Що буде з українськими об'єктами культурної спадщини, які знаходяться у Криму?

— Увесь цей період, відколи почалася агресія північного сусіда й анексія Криму, Міністерство культури не лишає поза своєю увагою ті об'єкти, які є культурною спадщиною України і знаходяться на території Криму. Усі знають про заповідник «Херсонес Таврійський», який внесено у список ЮНЕСКО. Я їздив спеціально у Париж, де мав зустріч з генеральним директором ЮНЕСКО. Ми домовилися, аби всі спірні моменти, захист усіх об'єктів культурної спадщини України вирішувалися тільки з нашою участю. Те ж ЮНЕСКО стане посередником, який візьме на себе місію сприяння діалогу між Україною і Російською Федерацією щодо цих проблем.

— Ще одне запитання: Євгене Миколайовичу, Ви уже два місяці обіймаєте посаду міністра. Скажіть, будь ласка, з якими проблемами у культурній галузі уже довелося зіткнутися і як бачите їхнє вирішення?

— Безумовно, для мене важливо реформувати саме відомство. По-друге, зробити ревізію тих заходів, які роками гарантовано фінансувалися. Наприклад, чи потрібні у нинішній формі щомісячні звіти областей, на які мало йти 9 млн. грн. А ще є великі проблеми у музейній сфері і багато іншого. Тому попереду велика робота, яка зараз практично ведеться цілодобово.

Як відомо, нині через складну економічну ситуацію є менше можливостей фінансування тих чи інших проектів, але, з іншого боку, тепер найкращий час зосередитися на розробці певної культурної стратегії і законодавчої бази. Як штрих, що стосується збору за прокат іноземних фільмів. А чому б ці кошти законним шляхом не використати на розвиток нашої власної кіноіндустрії? Тобто саме зараз час на законодавчому рівні гарантувати можливості для всебічного розвитку української культури.

Розмову вела Ірина ДЕМУРА

МІНІСТР КУЛЬТУРИ ЄВГЕН НИЩУК ЗУСТРІВСЯ З ГЕНЕРАЛЬНИМ ДИРЕКТОРОМ ЮНЕСКО. ДО КИЄВА ІРИНА БОКОВА ЗАВІТАЛА ПІСЛЯ СПІЛКУВАННЯ З МІНІСТРОМ ПІД ЧАС ФОРУМУ ШАЙО У ПАРИЖІ НА ПОЧАТКУ КВІТНЯ ЦЬОГО РОКУ.

Під час зустрічі було обговорено низку актуальних питань, зокрема, ключове — охорона та збереження національної культурної спадщини на тимчасово анексованих Росією територіях Автономної Республіки Крим. Євген Нищук наголосив на необхідності створення в рамках компетенції ЮНЕСКО моніторингових місій експертів для оцінки стану збереження культурних цінностей та дотримання міжнародних зобов'язань. І підкреслив, що, серед іншого, сьогодні у Криму надзвичайно гостро стоїть питання початку сезону розкопок.

«В умовах окупації території все, що буде викопане, має небезпеку бути вивезеним з України. А ми маємо розуміти, навіть найменший камінчик — це культурне надбання. І не лише України, а й цілого світу. Саме тому важливо випрацювати механізм контролю над роботою археологічних груп.

Подібна ситуація була у Косово, на Кіпрі та в Палестині, але у нас особливість — бо у нас особливий північний сусід», — сказав Євген Нищук, і додав:

«Ускладнюється усе тим, що багато комунікацій втрачено. Але, за інформацією з неофіційних каналів, сьогодні не зафіксовано фактів вивезення за територію України із захоплених територій об'єктів українського музейного фонду. Ми працюємо над відновленням зв'язку і закликаємо на допомогу міжнародні інституції — ЮНЕСКО, Раду Європи, аби ті залучили у переговори своїх експертів».

Обидві сторони переговорів також погодилися на необхідності врегулювання складної ситуації шляхом впровадження законодавчих ініціатив, а також обов'язкової участі України у будь-яких переговорах щодо долі культурних цінностей та національної спадщини України.

НЕ ПРИНЦИП ТЕРОРИЗМУ, А ПОВАГА ДО КУЛЬТУРИ

МАЄ ДІЯТИ У ВІДНОСИНАХ УКРАЇНИ Й РОСІЇ

Проєвропейській, антикримінальній революції в Україні протистоїть не російська культура, як це часто намагаються зобразити, а варварство. Проте у відносинах України і Росії має домінувати не принцип державного тероризму, а повага до переконань і культури одне одного. Про це у своєму блозі на «Українській правді» написав український політик Юрій Луценко.

«Український Майдан вже вдруге довів, що зусилля багатьох малих величин визначають шляхи руху великого тіла. Ми довели, що сила малих полягає в об'єднанні їх великими ідеями, які й перемагають будь-яке насильство. Ми довели, що кордон свободи в Європі є не постійним, а рухається на Схід. Берлінська стіна впала. Після неї звалилася українська диктатура. Упевнений, що такий рух на Схід триватиме і далі», — пише політик.

Він зазначає, що подіям в Україні, які можна охарактеризувати як проєвропейську революцію, антикримінальне повстання і антиколоніальну війну, протистоїть не російська культура, як намагаються зобразити це недруги України та Росії. Насправді, відбувається протистояння демократії і варварства.

«Нещодавно всі українські телеканали обійшов сюжет про те, як у Харкові спливаючого кров'ю демонстранта з українським прапором б'є жінка-лікар, яка відстоює проросійські гасла. Мені здається, що вона не має нічого спільного з російською культурою. Вона взагалі не має нічого спільного з культурою. Це — варварство. Варварство, що не має жодної підтримки серед представників будь-якої культури», — зазначає Юрій Луценко.

Водночас він додає: «Я б дуже хотів, щоб ми бачили у відносинах України і Росії не принцип державного тероризму, не покриті мохом міфи «Третього Риму», який може відчувати себе впевнено лише після приниження слабкого. Навпаки, я впевнений, що велич Росії, як і велич України, полягає в нашій рівноправній співпраці та повазі до переконань та культури сусідів».

На його думку, принцип «сила поза правом», який культивує нинішній Кремль, не прийнятний для всіх. Це принцип XIX століття, коли царі та імператори на картах могли малювати свої зони впливу. Але нинішня Європа такого вже не сприймає. І вже не сприймає нинішня Україна.

«Та, на превеликий жаль, не тільки Путін сповідує таку політику. У російській культурі знаходяться діячі, які підписують благословенні путінські папери», — зауважує Ю.

Луценко. Крім того, він зазначає: «Дуже сподіваюся, що після нашої розмови тут, у Києві, представники великої російської культури стануть сильнішими у себе вдома. І вони зможуть змінювати Росію так само, як ми змогли змінити Україну. Я не хотів би нагадувати, що на Красній площі чудова бруківка. Але, чесно кажучи, сподіваюся, що обійдеться і без неї. Хочу, щоб нашою бруківкою стала культура, ідеї, свобода».

«Ампутація культури завжди веде до загнивання нації. Ми щасливі тим, що часи, коли українська культура була на останньому місці у наших правителів, в Україні минають. Ми впевнені в тому, що наша нова влада країни зможе зрозуміти: культура забезпечує будівництво нації і держави, а не навпаки», — констатує Юрій Луценко.

ТИМ ЧАСОМ... НАГОРОДА ЗНАЙШЛА ГЕРОЯ: РАСТОРГУЄВУ ДАЛИ ПОЧЕСНИЙ ДИПЛОМ ЗА ПІДТРИМКУ АНЕКСІЇ КРИМУ

Російське авторське товариство (РАТ) нагородило лідера групи «Любе» Миколу Расторгуєва Почесним дипломом за активну громадянську позицію, повідомляють російські ЗМІ.

«Микола Расторгуєв відомий своєю активною громадянською позицією і підтримкою дій влади щодо приєднання Криму. Нещодавно відбувся його добродійний концерт у Севастополі та Сімферополі. Після цього «Любе» виступило на мітингу-концерті «Ми разом», який був організований Загальноросійським народним фронтом (ЗНФ) на Красній площі у Москві. У мітингу взяли участь більш як 120 тисяч чоловік», — повідомила прес-служба Російського авторського товариства.

РЕПЛІКА

«ТІЛЬКО ДАЙТЕ СВОЇ СИНІ ГОРИ, ОСТАННІЙ... БО ВЖЕ ВЗЯЛИ І ПОЛЕ, І МОРЕ...»

Тарас Шевченко. «Кавказ»

Не всі учні зразкової театральної студії «Світанок» були допущені до запізнілого конкурсу, присвяченого 200-ій річниці від дня народження Т. Шевченка. Не звучатиме на конкурсі «Розрита могила», «До Основ'яненка» і «Кавказ». Конкурс читців 28-29 квітня планув провести Всеукраїнський інформаційно-культурний центр м. Сімферополя. Ще тиждень тому в ЗМІ пройшла інформація, що ніби працівникам центру (ВІКЦ) запропонували написати заяви і звільнитись за власним бажанням, — такий заклад не вписується в інформаційну і культурологічну політику «нового» Криму і кошти на його фінансування не передбачені російським законодавством. Директор ВІКЦу п. Кузьмін від будь-яких коментарів відмовився до повного з'ясування обставин — «бути чи не бути, а якщо бути, то яким?». Українська громада з болем у серці сприйняла ще одну здачу українських культурних і духовних позицій в Криму. Та через кілька днів прозвучала радісна новина — ВІКЦ оголошує про проведення конкурсу читців, присвяченого 200-ій річниці від дня народження Т. Шевченка. Краще пізно, ніж ніколи, — так вирішили ті, хто з березня чекав у Криму будь-яких заходів зі святкування оголошеного ЮНЕСКО Року Т. Шевченка.

Дочекались: через тиждень конкурс, куди йти? Що робити? До кого звертатись? Такі питання хвилювали батьків, діти яких навчаються в зразковій театральній студії «Світанок» м. Сімферополя. Діти зраділи, адже 28 і 29 квітня вони зможуть позмагатись Шевченківським словом, і почали відновлювати в пам'яті конкурсний репертуар. Навчені минулими роками, батьки вирішили не гаяти часу, і поки діти в школі — за них подати заявку на участь в конкурсі. Ірина, саме так звуть російськомовну мамукримчанку, відпросилася з роботи і побігла, за її словами, саме побігла на вул. Павленка, щоб в офісі ВІКЦ зареєструвати свого сина для участі в конкурсі. Декілька батьків попросили її зробити добру справу і подати заявки і на їхніх дітей. Відчуваєте, як серйозно налаштовані батьки і діти студії «Світанок» до подібних конкурсів, адже для них це не просто свято-змагання, кожна дитина бажає долучитись до святкування Року Т. Шевченка і підтримати високе реноме своєї студії. Завітавши до центру з питанням, чи можна подати заявку на участь, Ірина почула: «Ви звідки?». «Зі студії «Світанок», — з гордістю заявила мама, не розуміючи, яку помилку вона щойно зробила, адже навіть в кращі роки працівники центру чомусь змінювались в обличчі, почувши про студію «Світанок», а сьогодні? Ірина отримала чітку відповідь про те, що вже заявки на участь в конкурсі не приймаються. Як? А навіщо було оголошення в «Кримській світлиці» робити, навіщо в школи телефонувати? От від школи треба було і подавати заявку — натякнули. Як же так? Все, заявки не приймаємо! Майже доведена до відчаю, Ірина почала шукати в центрі хоч одне знайоме обличчя, і знайшла чоловіка, розповідає, який, здається, торік був головою журі. Підійшла, почала жалітись, що ж це робиться, наші діти так чекали, так готувались до Шевченківського конкурсу, адже подібних конкурсів у Криму майже немає. Раніше по всій Україні «світанківці» їздили, була можливість у Черкасах, у Львові та Києві на фестивалях виступати. У 2010 році за виставу «Сон» на Шевченківському фестивалі у Львові навіть Гран-прі отримали. Після таких аргументів колишній голова журі пообіцяв розібратись, пішли разом з'ясовувати. За словами Ірини, «його теж на місце поставили», але хоч «торгуватись» почали і зареєстрували сина та Еміну Сукач, студійку молодшої групи, а от її братика Тимура та сестричку Еліну зареєструвати не вдалось. Адже вони зі старшої групи «Світанку» і репертуар у них серйозний, про себе вирішила Ірина, і не помилилась. У 2009 році саме Тимура і Еліну запросили взяти участь в концерті в Київському національному театрі опери під час вручення Державної премії ім. Т. Шевченка. Зал Київської опери стоячи аплодував Тимуру за виконання вірша В. Баранова «Слово до українців», а Еліні — за виконання вірша Д. Чередниченка «Єдина Україна». До речі, в подібних концертах беруть участь тільки лауреати Шевченківської премії попередніх років. Для кримських дітей за їхній талант було зроблено виняток. Як, жартуючи, говорить керівник студії «Світанок», заслужений працівник культури України Алла Петрова, — цих дітей після концерту сміливо можна зараховувати в Шевченківські лауреати. Звичайно, діти, яких тьоті і дяді з ВІКЦу позбавили можливості прочитати на конкурсі Т. Шевченка «Розриту могилу», «До Основ'яненка», «Кавказ», будуть засмучені.

Постає питання, що це за такий український інформаційно-культурний центр існував у Криму за кошти Української держави і в усі роки своєї діяльності намагався знівелювати, применшити українську присутність в Криму? І якщо сьогодні у ВІКЦ так бояться Шевченківського слова, то навіщо взагалі було затівати проведення конкурсу? А якщо роблять це для того, щоб догодити владі, показавши, як в майбутньому будуть працювати, відсіваючи талановитих дітей, щоб конкурс ставав безликим і нечисленним, щоб голос українства звучав тихо і невпевнено, то стараються даремно — вже цього не оцінять. А випускники студії «Світанок», випускники Алли Петрової, яких більше 20 і які навчаються в театральних ВНЗ України, знайдуть спосіб, щоб голос українців Криму (українців по духу, а не за паспортом) почули не тільки на півострові, але й на всіх просторах нашої Незалежної, Єдиної і Неподільної України.

Студію «Світанок» з родини Сукачів відвідують троє дітей — Еміна, Еліна та Тимур, у них тато — українець, а мама — кримська татарка. І ця родина не поділяє свою любов окремо до Криму чи України — вона у них одна, тому що любов або є, або її немає. Вірш, який Еліна Сукач читала в Києві у театрі опери на Шевченківському святі, завершувався такими словами: «Нехай ніхто не половинить, Твоїх земель не розтина, Бо ти єдина, Україно, Бо ти для всіх для нас одна!».

Олександр ПОЛЬЧЕНКО, кримський журналіст

«Світанок» ставить Шевченкову «Катерину»

КРАВЕЦЬ ДЛЯ УПА

Я вже кілька днів відпочивав у відомому карпатському курортному містечку, — знайомі порадили й посприяли, — коли, повернувшись до кімнати, застав там нового жильця. Із ліжка підвівся чоловік, значно старший за мене. Я звернув увагу на його ногу — інвалід. Проте обличчя новачка випромінювало добро, а волошкові очі були по-дитячому радісними. Ми познайомились, обмінялись традиційними у таких випадках фразами. Несподівано Федір — так звали літнього чоловіка — сказав мені: «А ви — військова людина». «Був колись, ракетник», — підтвердив я й додав, що вже 20 років на пенсії. І сам зауважив: «А ось ви в армії не служили». «Не служив, — погодився Федір і, попереджаючи нове запитання, додав: — Я пройшов вишкіл в СУМі». Я зрозумів, що сусід має якийсь військовий досвід, але про зміст абревіатури «СУМ» тоді й гадки не мав…

На початку минулого століття у Британії склалась система позашкільного виховання молоді віком од 7 до 21 року, яка швидко розповсюдилась Європою і отримала назву «скаутінг». Тоді ж у Женеві на визнання цього руху виник Міжнародний скаутський комітет. Майже відразу на західних землях України з'явилось молодіжне об'єднання «Пласт» — патріотичне за вихованням, мораллю, духом і спортивно-туристичне за змістом діяльності. Засновниками перших гуртків пластунів стали львівські студенти Іван Чмола та Петро Франко, син письменника Івана Франка. 12 квітня 1912 р. у львівській академічній гімназії засновники і пластуни урочисто склали присягу. Відтоді цей день вважається офіційним днем створення «Пласту».

Наступного року Іван Чмола організував перший літній туристичний табір, а через рік табір став постійно діючим. Рух набував усе більшої популярності, тому виникла потреба узагальнити досвід організації та діяльності «Пласту». У 1913 році П. Франко видав книгу «Пластові ігри і забави», а інший дослідник П. Тисовський написав перше есе. Пізніше, у 1921 році, він видав підручник для пластунів. Ці книги полегшили умови для розвитку спортивного та пізнавального туризму серед української молоді й чітко окреслили завдання «Пласту» щодо патріотичного, естетичного, морального, духовного та фізичного виховання молоді через ґрунтовне вивчення долин, гір, річок та полів, історичних пам'яток рідного краю, фольклору, побуту та звичаїв населення. Такий розпис діяльності надав «Пласту» можливість співпрацювати з рядом знаних у світі громадських об'єднань: «Просвітою», Плаєм, Союзом українок, Чорногорою і навіть з угорським Карпатським та польським Татранським товариствами.

Світова війна суттєво завадила справі. Та вже у 1918 р. «Пласт» відновив свою діяльність. З урахуванням нової політичної ситуації довелось посилити військову та військово-медичну підготовку пластунів. У навчальній підготовці, крім стаціонарних, з'являються мобільні табори, де побутові умови стають ще більш екстремальними. У 1921 р. на допомогу пластунам виходить часопис «Молоде життя» під редакцією С. Тисовської. Відновлюється й зростає допомога громадських організацій, особливо українських церковних громад. За рішенням митрополита Андрея Шептицького були придбані ділянки землі біля села Підлюте та в інших місцях Галичини, на яких побудували нові табори пластунам. Поблизу с. Іванівка на Стрию зробили річковий табір, а через 3 роки ще один — в околицях с. Монастирець на Дністрі. Вишкіл закінчувався іспитами та багатоденними походами в гори або по річках Галичини й Волині. Пластун, який пройшов повний вишкіл, умів зібрати намет, збудувати курінь, розпалити вогнище, зварити обід, відремонтувати знаряддя, вести спостереження, надати першу медичну допомогу, самостійно подолати бурхливий гірський потік чи переплисти його човном або плотом. У спортивних змаганнях, походах молодь загартовувалась, отримувала навички самоврядування і взаємодопомоги в екстремальних умовах. З пластунів виростали патріоти, майбутні борці за власну долю і долю українського народу. Коли у вересні 1939 р. на Західну Україну прийшли радянські війська, діяльність усіх громадських організацій була заборонена, їхнє майно захоплено і пограбовано.

Український центральний комітет, який підпільно діяв у Львові під орудою В. Кубійовича в 1942 р., створює Спілку української молоді — СУМ за зразком

В. Прокопчук

«Пласту». Вона перебирає на себе те, що вціліло від баз пластунів. В один з таких глибоко законспірованих таборів прийшов юнак Федір з метою пройти вишкіл, щоб у складі УПА вести розвідку й бойові дії в німецькому тилу. Але за час вишколу фронт стрімко прокотився на захід і табір опинився на визволеній території. Зима змусила спуститись з гір у село та чекати прояснення ситуації.

Якось уночі Федора розбудили гавкіт собак і постріли. Миттю на двір. Облава! За планом дій — бігом до лісу. Ось і ліс. Стрілянина і гавкіт собак посилились. Далі, далі! Раптом — боляче! Куля таки влучила у нього. Федір робить кілька стрибків і, втрачаючи свідомість від болю, падає. Отямився на світанку. Поруч нікого. Ні, онде хтось лежить, Підповз ближче, гукнув... Мовчить... Доторкнувся — мертвий... Треба шукати живих і швидше. Федір замотав розтрощену кулею п'яту ноги, підібрав зрубану кимось гілку, зробив з неї милицю і посунувся углиб лісу. Рухався доти, доки знову не втратив свідомість...

Отямившись, Федір збагнув, що він у криївці. Хтось перев'язував йому ногу. Парубку розказали, що в лазарет його непритомного притягла дівчина і лежить він уже давно. Лікувався пластун довго. Коли зміг пересуватися самостійно, почав допомагати іншим пораненим. Проте настав час повертатись до цивільного життя. Його таємно перевезли до рідного села, а звідти — до міста. Батько влаштував Федора в ательє, де юнак через деякий час став знаним кравцем. Якось до ательє зайшов офіцер з військового комісаріату і попросив пошити йому кітель та галіфе. Замовлення доручили Федорові, той виконав його блискуче. Задоволений офіцер дякував і начебто жартома спитав: чи, бува, не на шитті одягу повстанцям він набув такого досвіду? І що те у нього з ногою? Федір відповів також жартома — не шив, але за ваші гроші пошию будь-що. А інвалідом став, впавши з коня.

У незалежній Україні «Пласт» відродився, охопивши всю її територію. Перший гурток на Донеччині виник у 1992 р. з тими ж традиціями, що і ті первісні, які були запроваджені на початку століття у західних землях України. Ті перші донецькі пластуни нині виросли і знання та навички, що отримали у «Пласті», використовують у своїй діяльності, допомагаючи керівникам і новим членам гуртка в походах. Дехто з колишніх пластунів перейшов у студентський рух, а В. Олійник став відомим на Донеччині лідером молодіжного громадського руху. «Пласт» пов'язав свою діяльність з Українською православною церквою Київського патріархату, донецьким відділенням Всеукраїнського об'єднання ветеранів, донецьким музеєм «Смолоскип» та іншими патріотичними організаціями. Щороку пластуни здійснюють похід, рейди по місцях історичних та національно-визвольних змагань в Україні. Про маршрути останніх походів промовисто говорять їхні назви: «Нащадки запорожців», «Трипільське коло». На Постанови Верховної Ради про відзначення 100-річчя скаутського руху в Україні та 120-річчя з дня народження митрополита Андрея Шептицького донецькі пластуни відповіли рейдом «Холодноярська проща». «У наших планах, — розповідає відомий громадський діяч Олександр Воловенко, керівник й організатор останніх походів, — здійснити рейди по Криму, Кіровоградщині та Уманщині. Ми ретельно готуємось». Громадська діяльність «Пласту» визнана численними відзнаками державної адміністрації та громадських організацій.

Через три дні Федір змінив місце перебування у санаторії, бо при його інвалідності дуже незручно було підніматись східцями. Та наші зустрічі відбувались щодня. Коли почув про мій від'їзд, він, завжди в міру витриманий, раптом зніти-вся, на очах у нього виступили сльози. Чоловік, не соромлячись, стер їх рукою і промовив: «Дасть Бог — зустрінемось. Приїжджайте, буду радий. Привіт Великій Україні!». Саме так шанобливо кажуть галичани — «Велика Україна», маючи на увазі українські терени від Дніпра на схід...

Віктор ПРОКОПЧУК,
член НСЖУ, голова Донецького відділу Всеукраїнського об'єднання ветеранів

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

ТРАВЕНЬ

2

1512 р. — князь Костянтин Острозький розбив татар під Вишневцем.

1848 р. — у Львові створена перша українська політична організація — Головна руська рада.

Народився:

1928 р. — Леопольд Ященко, український музикознавець, фольклорист, диригент, композитор.

3

Всесвітній день свободи преси.

День міста Львів.

1783 р. — російська імператриця Катерина II заборонила указом селянам Лівобережної України та Слобожанщини переселятися з місць останньої ревізії: відбулось закріпачення селян.

1880 р. — відкрито перший в Україні львівський кінний трамвай.

Народилися:

1873 р. — Павло Скоропадський, український громадський, політичний діяч, військовик. Походив з козацько-старшинського роду Скоропадських. Офіцер армії Російської імперії. Учасник Російсько-японської (1904-1905 рр.) та Першої світової воєн (1914-1918 рр.). Гетьман Української Держави (29 квітня — 14 грудня 1918 р.). Один із лідерів та ідеологів монархічного гетьманського руху.

1893 р. — Святослав Шрамченко, капітан-лейтенант УНР, філателіст, письменник, військово-морський історик.

Померли:

1074 р. — Теодосій Печерський, церковний діяч, автор повчань.

1873 р. — Степан Руданський, український поет. Похований в Ялті на Масандрівському кладовищі. У 1861-1873 рр. Руданський працював міським лікарем у Ялті, а також лікарем у маєтках князя Воронцова. Він доклав багато зусиль для піднесення благоустрою міста, невтомно трудився як лікар і почесний мировий суддя Сімферопольсько-Ялтинської мирової округи, водночас цікавився археологією, етнографією, відновив розпочаті ще на Поділлі фольклорні заняття, продовжував поетичну творчість, головним чином у галузі перекладу.

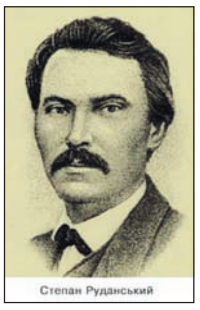
Степан Руданський

1924 р. — більшовиками замордований Микола Міхновський, український політичний та громадський діяч, правник, публіцист, основоположник, ідеолог і лідер самостійницької течії українського руху кінця XIX — початку XX ст., автор славнозвісної брошури «Самостійна Україна», один з організаторів українського війська, борець за незалежність.

М. Міхновський

2004 р. — Джеймс Мейс, американсько-український історик, політолог, дослідник Голодомору в Україні. Саме завдяки його дослідженням світ дізнався про Голодомор в Україні.

4

1838 р. — діячі культури викупили з кріпосної неволі Тараса Шевченка.

Народився:

1949 р. — Володимир Івасюк, український композитор і поет. Герой України (2009, посмертно). Один із основоположників української естрадної музики (поп-музики). Автор 107 пісень, 53 інструментальних творів, музики до кількох спектаклів.

Помер:

1733 р. — запорозький кошовий отаман Кость Гордієнко.

5

1581 р. — в Острозі (на Волині) друкар Іван Федорович видав перший руський календар.

5-8 травня 1917 р. — у Києві за участі понад 900 делегатів від українських груп і організацій армій усіх фронтів, Балтійського і Чорноморського флотів, окремих гарнізонів і округів, які представляли 1,5 млн. військових-українців, відбувся 1-й Всеукраїнський військовий з'їзд. З'їзд підтвердив ухвали Національного конгресу від 7-8 квітня 1917 р., насамперед, щодо національно-територіальної автономії України, призначення при Тимчасовому уряді міністра у справах України, створення крайового урядового органу, підтримав організацію української армії, для чого ухвалив обрання УГВК на чолі з Симоном Петлюрою, накреслив заходи з українізації армії і військової освіти.

1992 р. — Верховна Рада Криму проголосила суверенітет Криму і призначила на серпень референдум про підтвердження цього статусу.

Народилися:

1836 р. — Сидір Воробкевич (Данило Млака), український письменник, композитор, музично-культурний діяч з Буковини.

1900 р. — Юрій Липа, громадський діяч, письменник, поет, публіцист, автор української геополітичної концепції, один з визначних ідеологів українського націоналізму.

1922 р. — Анатолій Дімаров, український письменник-прозаїк. Лауреат Державної премії України імені Т. Г. Шевченка за останню частину роману «І будуть люди» (1964 р., 1966 р., 1968 р.) — «Біль і гнів» (1974 р., 1980 р.).

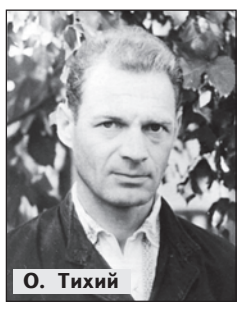
О. Тихий

Померли:

1984 р. — Олекса Тихий, український патріот і правозахисник, педагог, мовознавець, член-засновник Української гельсінської групи. Виступав на захист української мови. Помер в ув'язненні в російському концтаборі в Пермі.

2005 р. — поет Іван Гнатюк, лауреат Національної премії ім. Тараса Шевченка.

6

1686 р. — Московія і Польща уклали «Вічний мир», за яким поляки визнали втрату Лівобережної України і Києва.

1920 р. — переможно завершився Перший зимовий похід Армії УНР.

1933 р. — у Львові на відзначення 1900-ої річниці від Розп'яття та Воскресіння Ісуса Христа «Українська молодь — Христові» (УМХ) організувала 100-тисячний здвиг молоді.

Народився:

1920 р. — Григорій Тютюнник, український письменник (збірка оповідань «Зорані межі», роман «Вир»). Брат Григора Тютюнника.

Померли:

1910 р. — Борис Грінченко, український письменник і громадський діяч.

2003 р. — Олесь Білаш, композитор і поет, заслужений діяч мистецтв УРСР (1969), народний артист України (1991), Герой України (2001).

7

1920 р. — в ході радянсько-польської війни польська армія та українські частини Симона Петлюри зайняли Київ.

Народився:

1840 р. — Марко Кропивницький, видатний український драматург, театральний діяч.

8

1709 р. — російське військо зруйнувало Запорозьку Січ у відповідь на перехід запорожців на бік гетьмана Мазепи.

1900 р. — Андрей Шептицький був призначений митрополитом Львівським.

1965 р. — Брестська фортеця, Волгоград, Севастополь, Одеса, Ленінград і Київ отримали звання «Місто-герой».

Померли:

1984 р. — Борис Антоненко-Давидович, український письменник, перекладач; член літературної організації Ланка-МАРС; дослідник проблем розвитку й культури української мови. Репресований у 1935 році, на волі — з 1957 року.

2009 р. — в автокатастрофі загинув Ігор Пелих, український журналіст, телеведучий.

ШЕВЧЕНКОВОЮ МУЗОЮ НАТХНЕННІ

Коли ми говоримо про Шевченка, то називаємо перш за все його поетичні та живописні твори. А між тим, великий Кобзар був не лише геніальним поетом і великим художником, а ще й надзвичайно музикально обдарованою людиною, блискучим виконавцем українських народних пісень. Він володів хорошим, приємним голосом, гострим музикальним слухом і чудовою пам'яттю. Малий Тарас, почувши нову пісню, без жодних зусиль запам'ятовував слова і мелодію. Народна пісня з дитинства живила його уяву і на все життя стала супутницею, порадницею, предметом особливої уваги і, звичайно, вивчення.

До цієї третьої грані таланту Т. Шевченка — музичної, без урахування якої неможливо збагнути і розкрити його поетичну творчість, особливо таємниці художньої майстерності, і привертає увагу глядачів заслужена артистка України, лауреат Премії Автономної Республіки Крим, солістка Кримської філармонії Наталя Безкоровайна у своїй новій програмі з циклу концертів української музики. Концерт відбувся нещодавно в білій залі Кримської філармонії.

Інтерес поета до музики не обмежувався фольклором. Насправді, був і невідомий широким колам Шевченко — блискуча світська елегантна людина, друг видатних мислителів, учених, літераторів, музикантів, який вільно, без різниці в походженні спілкувався з ними, завсідник концертів і вистав, який досконало знався на сучасному йому мистецтві, тонко відчував його естетичну вартість, безпомилково відрізняючи модну дрібничку від істинного шедевру. Він захоплювався операми італійських композиторів Дж. Россіні «Вільгельм Тель» і В. Белліні «Норма».

Шевченко глибоко знав класичну музику ще й тому, що до кола його друзів і знайомих, крім літераторів Куліша, Жуковського, Курочкіна, художників Сошенка, Брюллова, актора Щепкіна, входили і музиканти, насамперед, Семен Гулак-Артемовський, знаменитий співак-бас і композитор, соліст Санкт-Петербурзької Маріїнської опери, а також класики російської музики Михайло Глинка, Модест Мусоргський, композитор Вільбоа та інші. Він часто відвідував вистави за участі Гулака-Артемовського. Їхня щира дружба тривала багато років.

Музичні уподобання Шевченка свідчать не просто про багату артистичну натуру, емоційність і добре розуміння мистецтва. Тонке чуття як народної пісні, фольклорної інтонації, так і класичних шедеврів дало йому змогу істотно збагатити свою власну творчість, розкрити в ній звукову гармонію світу, яка співзвучна людській душі, здатна домалювати, домовити те глибинно потаємне, що непідвладне ні пензлю художника, ні перу поета. Багато народних пісень увійшли в художню тканину поезій, поем, повістей. Пісні допомагали йому виразніше змальовувати образи героїв, їхні почуття і переживання, розкрити риси народного побуту.

Мелодійність і співучість поезії Шевченка дали поштовх до написання геніальних музичних творів, а «Кобзар» став невичерпним джерелом текстів до музики майже всіх українських композиторів. Найбільше — 86 творів написав на Шевченкові теми Микола Лисенко. Це — пісні, дуети, тріо, квартети, хорові поеми, кантати, інструментальна музика. Одну з його пісень — «Садок вишневий коло хати» на слова Т. Шевченка Наталя Безкоровайна виконала в супроводі концертмейстера, лауреата кримського конкурсу піаністів Тетяни Єрмакової.

Великої популярності набула мелодія на текст «Заповіту», створена хоровим диригентом і композитором-аматором Г. Гладким невдовзі після смерті Шевченка. На слова «Заповіту» музику писали М. Лисенко, М. Вербицький. Його тема звучала в кантатах С. Людкевича, Б. Лятошинського, в творах Я. Степового.

«Коли б не поезія Шевченка, я, мабуть, взагалі не став би композитором», — говорив С. Людкевич. Широко відомі «Вечорниці» П. Ніщинського до п'єси Шевченка «Назар Стодоля», зокрема чоловічий хор «Закувала та сива зозуля», та багато інших музичних творів. Першою оперою на Шевченківську тему була «Катерина» М. Аркаса, написана у 1891 році і поставлена в 1899 році трупою М. Кропивницького.

У XX столітті з'являється ряд опер і театральних музичних творів на Шевченкові сюжети. Михайло Вериківський написав опери «Сотник» і «Наймичка», Герман Жуковський — оперу «Марина», Юлій Мейтус — оперу «Гайдамаки». Кость Данкевич є автором першого балету за поемою «Лілея». А головною темою опери Володимира Йориша «Доля поета» стала особистість і життя самого Шевченка. Олесь Чишко написав окремі музичні номери до драми «Назар Стодоля».

Ряд творів написав на слова Шевченка композитор Василь Безкоровайний. Його багата музична спадщина після тривалого періоду забуття в результаті еміграції за кордон у роки Другої світової війни і проживання в США останнім часом повертається в Україну завдяки діяльності Сімферопольського міського науково-творчого товариства композитора Василя Безкоровайного, яке очолює його родич, музикант, заслужений працівник культури України, завідувач культурно-освітнього відділу Всеукраїнського інформаційно-культурного центру Богдан Безкоровайний. Товариство видало кілька нотних збірників за матеріалами музичного архіву композитора, який налічує понад триста різножанрових творів, випустило ліцензійний компакт-диск «Затремтіли струни», що ввійшов до Золотого фонду української музичної культури.

У цій об'ємній спадщині — музика до вистави «Тополя», поставленої за Т. Шевченком театром «Заграва» у Львові в 1938 році, пісні для чоловічого хору — «На городі пастернак» і «Садок вишневий», для мішаного хору — «Думи мої», обробка записаної Т. Шевченком у Почаєві народної пісні «Ой у саду», солоспіви «Думи мої» і «Калина», мелодекламація «Минають дні». В. Безкоровайний брав активну участь у спорудженні у Вашингтоні пам'ятника Т. Шевченку, входив у його оргкомітет.

Один із його творів на слова Шевченка — «Ой у саду» виконав у концерті хор Кримського університету культури, мистецтв і туризму під керівництвом заслуженого працівника культури України Катерини Альохіної, а пісню «Сон» В. Безкоровайного і «Давно це минуло» А. Кос-Анатольського — соліст Кримської філармонії, лауреат міжнародних конкурсів Федір Марченко.

Вокальний жанр композитора В. Безкоровайного вперше відкрила українським слухачам Наталя Безкоровайна. Сім солоспівів вона записала на компакт-диск у Національній радіокомпанії України. А слухачі в залі почули з цієї музичної колекції в її виконанні два твори: «Де ж ти, листочку?» на слова Богдана Лепкого та «Затремтіли струни» на слова Олександра Олеся.

Які б пісні не співала Н. Безкоровайна — українські народні «Ой не світи, місяченьку», «Дощик крапає дрібненько», «Спать мені не хочеться» в обробці Л. Кауфмана чи «Час додому, час» в обробці О. Спендіарова, яскраві та промовисті музичні образи оживають і, немов у дзеркалі, відтворюють всю багатовікову історію українського народу. Народна мудрість або, за словами Шевченка, «свята правда», яка оспівується в піснях, його самого надихала на геніальну творчість, а слухачі могли відчути та уявити собі живий душевний стан народних героїв, повніше і глибше збагнути естетичні та моральні цінності, ідеї та ідеали, звичаї, побут, національний характер людей, що проживали на цій території. Ритм і звуки природної стихії, інструментальної музики і голосу співачки зливалися в одну гармонію, патріотичну та емоційну.

У концерті, який вела заслужена артистка України Тетяна Маркіна, виступили також вихованці Н. Безкоровайної. Лауреат міжнародного конкурсу ім. Н. Обухової Сергій Іонін заспівав у супроводі концертмейстера, заслуженого діяча мистецтв Криму В'ячеслава Боброва українську народну пісню «Ніч яка місячна» та «Ой ти, дівчино, з горіха зерня» А. Кос-Анатольського, а у виконанні студентки третього курсу вокального факультету Кримського університету культури, мистецтв і туризму Ганни Дрюк прозвучала українська народна пісня «Горами, долинами».

Інструментальну музику В. Безкоровайного — «Спомини з гір» і «Думку соль мінор» віртуозно зіграла на роялі лауреат міжнародних конкурсів Олена Картелішева, а скрипалька Ірина Романова виконала під її акомпанемент «Мелодію» Мирослава Скорика.

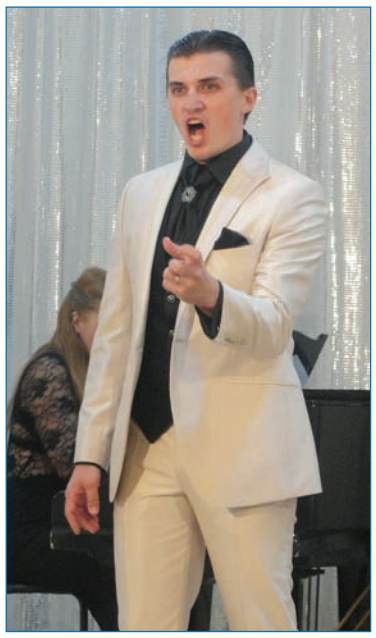

Завершив концертну програму виступ дитячого фольклорного колективу «Радониця» під керівництвом Олени Полетнєвої. Зайшовши в зал, він заполонив його весняною феєрією з обрядами виклику пташок, хороводами навколо «криниченьки з холодною водиченькою».

— Шевченкова пісня — це важливий і справді прекрасний розділ української пісенної культури, — говорить Наталя Безкоровайна. — Вона звучить у фольклорі, класичній музиці, на естраді, наповнюючи своїми ідеями та образами. Це історія про те, якою сильною і непереможною може бути людина, що виростає з народу, вірно служить йому всіма думами і помислами.

Валентина НАСТІНА

ОФОРМИТИ ПЕРЕДПЛАТУ на всеукраїнську загальнополітичну і літературно-художню газету **«Кримська світлиця»** та інші культурологічні видання ДП «Національне газетно-журнальне видавництво» (газету **«Культура і життя»**, журнали **«Українська культура»**, **«Український театр»**, **«Театрально-концертний Київ»**, **«Музика»**, **«Пам'ятки України: історія та культура»**) можна в будь-якому поштовому відділенні зв'язку України. У країнах далекого зарубіжжя оформити передплату на ці видання можна через сайт **www.presa.ua** на сторінці **«Передплата On-Line»**. Передплатити та придбати окремі примірники видань в електронній версії можна за адресою – **http://presspoint.ua/**. Така послуга доступна в будь-якій країні світу. **Довідки за тел.: (044) 498-23-64; e-mail: nvu.kultura.porhun@gmail.com**